

de când a luat ființă

Alianța Civică

ROMULUS RUSAN

„Nu putem reuși decât împreună“

Mă întreb cum aş scrie acest articol dacă n-aş fi eu în cauză, dacă n-aş fi trăit perioada despre care va fi vorba ca un actor al ei. Ca un actor care şi-a petrecut clipele, orele, săptămânile şi anii luându-şi rolul atât de în serios încât, pe nesimţite, acesta i-a confiscat zilele, nopţile, duminicile şi concediile, cu viaţă cu tot. O viaţă pentru alţii, care, treptat, i-a anulat viaţa profesională, l-a despărţit de rude şi prieteni, l-a claustrat în acţiune.

Când am pornit, o mână de oameni, *Alianța Civică* nu aveam nicio idee despre ce va urma şi despre cât va dura. Ştiam că suntem în faţa unui mamut inform şi nedefinit, ale cărui limite nu le intuim şi a cărui forţă ne tăia respiraţia. Ştiam doar că a furat o revoluţie, că s-a întins peste ţară cu gândul de a nu ceda nicio poziţie, că a mimat formele democratice de ochii străinătăţii, dar că sub mînuşa diplomatică poartă un „box“ de fier cu care poate lovi oricând pe neaşteptate. Avea de partea sa poliţia, armata, serviciile secrete, justiţia, radioul şi televiziunea de stat (altele nu existau), averea uriaşă a ţării şi a partidului, pe care se jura că nu o va vinde străinilor, dar care era dată încet, dar sigur pe mîna propriilor aderenţi. Avea majoritatea ziarelor. Avea

peste o sută de partide satelite inventate peste noapte în apartamente de bloc. Avea un mecanism parlamentar care sufoca opoziţia. Avea, deocamdată, masele, pe care gustul libertăţii şi promisiunile electorale făţarnice le zăpăciseră până într-acolo încât, în mai 1990, dăduseră lui Ion Iliescu 85% din voturi, iar FSN-ului 66%.

Deşi avea de partea sa masele, FSN nu dispunea de o societate civilă structurată. Cuvântul „împreună“ desemna mai degrabă o populaţie dezorientată decât un liant social consistent. Cele trei mineriade rostogolite peste Capitală au semănat spaimă şi incertitudine. După zdrobirea opoziţiei, reale şi închipuite, din 14-15 iunie, „*Marşul în alb*“ din 13 iulie 1990, care relansa energiile Pieţei Universităţii, a însemnat şi o retragere a speranţei. Din Piaţa Operei, trecând prin Piaţa Universităţii şi Piaţa Romană pentru a se întoarce pe Calea Victoriei, 250.000 de oameni îmbrăcaţi în alb şi purtând în mână câte o floare au defilat în tăcere, aplaudaţi pentru prima dată deschis din balcoanele blocurilor bucureştene. Pentru moment, Bucureştiul era o redută unită, o societate deschisă spre democraţie. Solidaritatea era „*superlativul libertăţii*“, cum fusese definită din balconul Uni-

versităţii. A dispărut şi frica, iar fiecare vedea în cel de lângă el un aliat.

În chinurile luptei de clasă

Aşa a apărut după mai puţin de patru luni *Alianța Civică*. Discuţiile s-au purtat întâi în redacţia *României libere*, iar mai la urmă, într-o casă particulară de lângă Grădina Icoanei. În acelaşi timp, s-a luat legătura cu *Grupul pentru Dialog Social*, *Grupul Independent pentru Democraţie*, cu revoluţionarii timişoreni, cu asociaţii din Iaşi şi Tg. Mureş, cu muncitorii din Braşov şi chiar cu minerii din Valea Jiului. Din sutele, dacă nu miile, de ziare apărute imediat după revoluţie, doar 22, *România liberă*, *Baricada*, *Expres*, *Tinere* şi alte câteva susţineau noua formaţiune „*civică şi politică*“, pe care justiţia aservită se încăpăţâna să nu o înscrie, cerându-i să se declare *apolitică*. Controversa a durat câteva săptămâni, în statut a apărut sintagma: „*civică şi apartinică*“ (pentru că, într-adevăr, nu era vorba de un partid), iar la 8 noiembrie, într-un hol al *Hotelului Bucureşti*, a avut loc conferinţa de presă care anunţa constituirea. Concomitent, pe pagina întâi a *României libere* a apărut *Declaraţia de principii* care anunţa

naşterea noii formaţiuni, însoţită de 216 semnături de intelectuali, artişti, ingineri şi muncitori care se constituiau în membri fondatori. Oricine se putea alătura, decupând din ziar un cupon de înscriere pentru a-l trimite pe adresa din strada Eremia Grigorescu. Într-o săptămână s-au primit peste 100.000 de înscrieri. Pentru tinerii de azi, trebuie spus că în acel timp nu exista e-mail-ul, sms-ul, telefonul mobil, iar faxul abia fusese inventat. Comunicarea se făcea printr-un singur telefon sau prin telefoanele, ascultate, de acasă. Dar asta este o altă poveste... Deviza noii formaţiuni, „*Nu putem reuşi decât împreună*“, sugera prin această dublă negaţie o afirmaţie: imperativul solidarităţii.

Lovitura a fost primită de FSN şi de ziarele lui cu o ostilitate care amintea vremurile cele mai rele ale luptei de clasă. Pentru intimidare, Alianţa era etichetată drept fascistă, iar purtătorul de cuvânt al Guvernului Roman, pe nume Bogdan Baltazar (înţeleptul consultant financiar de azi), nu scăpa un prilej să nu-i vestejească la TVR „*Liberă*“ pe „*arhanghelii străzii*“ (aluzie la „legionarismul“ lor), fără ca Alianţei să i se permită vreun drept la replică. Ziua de 15 noiembrie a marcat totuşi un triumf

absolut, un miting care aniversa trei ani de la mișcările de la Brașov reușind să mobilizeze în București o jumătate de milion de participanți, precum și alte zeci și sute de mii în marile orașe din provincie. De astă dată, *Televiziunea „Liberă“* a trebuit să fie într-adevăr echidistantă, transmițând marea tălăzuitoare de manifestanți, din simplul motiv că Bucureștiul era monitorizat în acele zile de o delegație a *Consiliului Europei*. În schimb, atacurile s-au reluat cu aceeași virulență stalinistă după sărbătorirea, la Ateneul Român, a 72 de ani de la Marea Unire (la Alba Iulia, același eveniment a fost pângărit de huiduielile la comandă adresate, în timp ce vorbeau, lui Corneliu Coposu și altor membri ai opoziției).

Hărțuirea *Alianței Civice* atingea cote inimaginabile. Primul ministru i-a refuzat un sediu, indicând secretariatului său „*să nu li se dea nici măcar un chioșc de înghetată!*“. Unii membri ai Alianței erau amenințați cu darea afară din serviciu. Cancelariile occidentale erau intoxicate cu știri potrivit cărora *Alianța Civică* ar fi extremistă. Convenția de constituire publică a Alianței a avut loc în zilele de 14 și 15 decembrie. Încă înainte de a se ști ce va fi, presa fesenistă a explodat de indignare. O colegă cercetătoare a găsit zilele trecute, în colecțiile *Bibliotecii Universitare*, câteva mostre de stalinism tip 1990, care ar trebui, măcar azi, să facă să le crape obrazul de rușine autorilor. Pe pagina I a *Adevărului* a apărut o scrisoare primită de la „*un grup de patrioți*“ în care se vorbea, pe puncte, despre o lovitură de stat plănuită de Alianță! În numărul următor, relatarea primei zile a lucrărilor abunda în incriminări și imprecășii penibile. În ce îl privește pe Silviu Brucan, se străduia cel puțin să pară mai teoretizant, vorbind de „*opoziția celor ce protestează cu orice preț*“. Dar influența acestuia, de strateg al FSN-ului, poate fi dedusă din următoarea întâmplare: în a doua zi a Convenției AC, în subsolul Ateneului Român a apărut ambasadorul Statelor Unite, Alan Green jr., care ne-a înmănat un mesaj al Departamentului de Stat recomandând Alianței să își rezolve diferendele politice la masa tratativelor cu guvernul, și nu în stradă.

„București, ajută-ne / Să scăpăm de FSN!“

Totuși, în ciuda faptului că unii membri ai noului Comitet AC au încercat un dialog (al surzilor) cu Iliescu, șicanele au conti-

Septembrie 1994, Sala Palatului

nuat. În 16 decembrie avea loc la Timișoara un miting aniversând un an de la revoluție. Pe o ploaie mocănească, zece mii de manifestanți disperați scandau: „*București, ajută-ne / Să scăpăm de FSN!*“. Ana Blandiana i-a încurajat vorbindu-le despre sensurile perene ale adevăratei revoluții și, în timp ce vorbea, Lucia Hossu-Longin, care venise, de fapt, să filmeze un spectacol de poezie din sală, a întors aparatul și a transmis în direct imaginea din balconul Operei, la TVR. Scandalul a fost imens și viitoarea realizatoare a *Memorialului Durerii* a fost a doua zi injuriată și sancționată în plenul parlamentului fesenist. Câteva zile mai târziu, la 21 decembrie, după un miting aniversar organizat tot de Alianță, în Piața Universității, corioanele depuse de Ion Iliescu au fost vandalizate. Nu se știe cine a făcut-o, dar televiziunea a acuzat în termeni violenți tot Alianța!

După ce recapitulezi asemenea episoade, de neconceput într-o democrație, stai și te întrebi ce urmărea prin ele o putere atât de sigură pe avantajele ei materiale nelimitate. Evident că ura irațională pe care o revărsa asupra bieților oponenți (pe care nu-i considera nici măcar adversari politici, ci bandiți, trădători, spioni și fasciști) trăda o teamă ocultă față de legitimitatea, amenințătoare pentru ea, a ideilor fondatoare ale Alianței. În noiembrie 1991, când s-a constituit Convenția Democratică, la formarea căreia Alianța pusese umărul, la ale cărei programe lucrase cu specialiștii ei și în ale cărei cam-

panii electorale urma să se implice prin uriașele sale mitinguri, furia FSN s-a reluat în forme noi: Alianța era invitată acum imperativ (dacă vrea să facă politică) să devină partid. De ce face politică dacă s-a declarat (!) apolitică? Era o ipocrizie, însă, căci acuzația nu era motivată de dorința de a concura la urne cu personalități ale Alianței, ci de teama față de ideile insuflate Convenției. Ceea ce astăzi apare ca o banalitate oarecare (integrarea în structurile euroatlantice, reforma economică, lupta contra corupției, reforma clasei politice, garantarea proprietății, libertatea reală a presei) apărea atunci ca factor disturbator, ca împotrivire la dictatura de tip asiatic ce se pregătea României. Și, într-adevăr, peste șase ani, o nouă putere, bazată pe Convenția Democratică, realiza alternanța, împiedicând procesul de bielorusificare a țării. Cu principii declarate de mult de Alianță, cu un *Contract pentru România*, cu proiecte de justiție socială și morală, de reorganizare administrativă.

Alternanța la putere. V inovați de altruism

Drumul până aici a fost greu. Greu a fost și pe urmă. Mai ales pentru *Alianța Civică*, care gândise totul pentru ajungerea la putere a altora și nu-și reținuse nimic pentru ea. Neavând un sediu al ei, cu un singur telefon instalat, în două camere improvizate, asigurându-și chiria din cotizații și din copii trase contra cost pe un xerox rablagit, având o conducere nereunerată, care mergea pe jos și cu tramvaiul, *Alianța Civică* a realizat o performanță ce îi deranja nu numai pe adversari, dar și pe partenerii de luptă. Puțini dintre aceștia – și în primul, și în primul rând Corneliu Coposu – erau conștienți de altruismul ei. Pe cei mai mulți îi agasa tocmai faptul că nu puteau concepe un altruism atât de dezinteresat încât părea suspect. Cine își mai părasește de bună voie profesiunea, fără să aștepte vreun beneficiu politic? Cine este nebun să lucreze numai și numai pentru principii morale, fără să aspire la un loc în vreun consiliu de administrație, la o sinecură în AGA, ba refuzând chiar posturile de ministru sau de ambasador? Fiecare miting în care Alianța invita partidele din CDR era considerat de acestea o încercare de transformare în „suprapartid“. Fiecare indemn ca grupurile parlamentare CDR să aibă ședințe comune sau ca parlamentarii să se întâlnească periodic cu alegătorii era considerat o încercare ocultă de a „conduce din umbră“. Odată uitate obligațiile luate în campania electorală, politicienii nu permitau nici măcar celor ce giraseră pentru ei să le reamintească promisiunile. Cu Partidul Alianței Civice, pe care l-a creat pentru a stimula o reprezentare în parlament și o întărire a Convenției, relațiile au fost până la urmă deosebit de rele, pentru că, folosind aura Alianței, partidul a luat-o în cu totul altă direcție decât promisese la început, bătându-și de la un timp joc tocmai de cea care îi dăduse viață. În conferințele săptămânale de presă, președintele, secretarii și purtătorii de cuvânt își exersau ironiile asupra Alianței, repetând – iarăși și iarăși – teoriile FSN că – dacă vrea să facă politică – trebuie să se transforme ea însăși în partid (făcându-se că uită că partidul acela era tocmai PAC). Nu altfel s-a purtat cu *Alianța Civică* președintele pe care l-a sprijinit să ajungă la Cotroceni. Emil Constantinescu s-a aflat cu Alianța doar când avea nevoie de un sprijin explicit și urgent, cerut de ochii lumii. În rest, a respins orice sfat, orice sesizare critică, a minimalizat orice observație binevoitoare care i se aducea. Când

insistențele Alianței și AFDPR în a-l de-termina să-și respecte promisiunile electorale l-au plictisit, nu s-a sfîit să inspire pe un ziarist să scrie un editorial, rămas de pomină, în care se insinua că președinta Alianței vrea să conducă țara din umbră! După Constantinescu și cei din staff-ul său, CDR nu fusese decât o coaliție electorală și care și-a pierdut rațiunea de existență. A ajuns până la urmă să numească, în 1997, *Alianța Civică* „*un club al frustraților*“. Ruptura părea definitivă, dar asta nu l-a făcut pe președinte să evite asemenea situații, iar în congresul următor (unde era doar unul dintre invitați) a ținut un discurs de două ori mai lung decât raportul președintei, plângându-se că intelectualii l-au trădat nesuștinându-i proiectele. Nu mai vorbesc de faptul că, în memoriile publicate la puțin timp după defectiunea sa din iulie 2000, fostul președinte o acuza pe fosta sa susținătoare că a procedat moralist, ca o stareț de mănăstire (uitând probabil că – patru ani mai devreme – tocmai enigmaticul „călugăr Vasile“ îi purtase noroc după disputa televizată cu liber-cugetătorul Ion Iliescu)! Ultima deziluzie a Alianței în raport cu partenerii din Convenție a avut loc în acel trist sfârșit de guvernare din anii 1999-2000. A încercat să-i convingă să înceteze șirul neîntrerupt de ofense și de agresiuni verbale cu care se tratau unii pe alții. Au avut loc numeroase runde de convorbiri la sediul Alianței, dar încăpățănarea reciprocă n-a cedat, iar, la alegerile următoare, centrul-dreapta a părăsit aproape total parlamentul, din cauza dezbinării. Ion Iliescu n-a scăpat, din nou, prilejul să vitupereze contra Alianței, care se străduia să salveze ce se mai putea, asemănând-o cu „*acele organizații de extremă dreaptă din anii '30*“. Finala sa la alegerile prezidențiale din anul 2000 a arătat că extremismul era altundeva...

A fost nevoie de Alianța Civică?

După atâtea victorii, acceptate ca tot atâtea înfrângeri, întrebarea este: în peisajul politic românesc a fost oare nevoie de *Alianța Civică*? Au folosit la ceva sacrificiile ei, care s-au ales mai degrabă cu reproșuri și incriminări decât cu mulțumiri și recunoștință? La ce au folosit ideile ei „*înaintemergătoare*“ (cum le-a numit un editorialist în *România liberă*)? Ce rost au avut ședințele ei săptămânale de consiliu? Conferințele trimestriale? Congresele anuale? Zecile de mitinguri pentru „*Reformă și adevăr*“, călătoriile în țară, sprijinirea celor 39 de filiale județene, „*Dialogurile Alianței Civice*“, ținute peste tot, atât în aule universitare, cât și în cămine culturale sătești? Ce s-a ales de miile de declarații, petiții, proteste, propuneri, inițiative? Dar de campaniile electorale din piețe și târguri? De sondajele de opinie făcute din om în om? Cine mai știe de contribuția ei la întocmirea programelor CDR și a „*Contractului cu România*“? De cărțile editate, de organizarea simpozioanelor despre tehnica electorală, de participarea membrilor ei la comisiile de supraveghere a alegerilor, de campaniile de curățire a orașelor, de împărțire a ajutoarelor către copii, bătrâni și nevoiași? De viața tumultuoasă a filialelor, în care mii de membri și voluntari își riscaseră situația profesională în lupta cu mafiele locale?... *Alianța Civică* a fost totuși unică în epopeea acestei perioade, pentru că a dovedit că *se poate*. Edmund Hillary, exploratorul Himalayei, întrebat la vremea sa de ce s-a aventurat spre acest superlativ primejdios care era vârful Everest, a răspuns simplu: „*Pentru că el există*“. *Alianța Civică* a dovedit că se poate urca oricât de riscant în lumea ideilor, principiilor și speranțelor, chiar dacă știi că la un moment dat vei coborî doar în istorie.

Documente definitorii (selecție)

8 noiembrie 1990 – 3 noiembrie 1996

Declarația de principii

Carta Alianței Civice

Declarația de reconciliere națională

Carta drepturilor și libertăților fundamentale

Declarația Alianței Civice cu privire la drepturile și libertățile minorităților naționale, lingvistice și religioase

Apelul Alianței Civice către Biserica Ortodoxă

Apelul Adevărul despre revoluție

Codul de deontologie politică

Propunerile Alianței Civice pentru perfecționarea activității Convenției Democratice

Propunerile Alianței Civice referitoare la evaluarea de către CDR a rezervelor de specialiști

Declarația Alianței Civice împotriva manipulării politice a sentimentului național

Reforma clasei politice și a administrației

După 3 noiembrie 1996

Declarație despre starea coaliției

Comunicatul Alianței Civice cu privire la autosuspendarea din Convenția Democrată

Responsabilitatea oamenilor politici, o formă a moralității

Declarația de susținere a Legii accesului la dosarele fostei Securități

Apel către clasa politică

La aniversarea Declarației Universale a Drepturilor Omului

Poziția Alianței Civice cu privire la implicarea armatei în evenimentele din decembrie 1989

Declarația referitoare la integrarea euro-atlantică a României

Scrisoare deschisă a Alianței Civice către Convenția Democrată

Declarație-apel pentru aflarea adevărului despre mineriade

(www.aliantacivica.ro)

Cea mai frumoasă dintre Româniile posibile n-a existat încă

Interviu cu ANA BLANDIANA

G.M. Tamás spune că intelectualii români nu au știut să facă din revoluția română „un mit fondator“, că indiferent de malversațiuni – prezente în toate revoluțiile – românii ar fi trebuit să-și adjudece pe deplin momentul.

În ceea ce mă privește, deși știu tot ce știu despre evenimentele din decembrie '89, am folosit întotdeauna termenul *revoluție* și asta nu pentru că așa fi vrut să prelucrez faptele și să le transform într-un mit fondator, ci din respect pentru cei ce au murit atunci cu speranța și conștiința revoluției. A transforma însă în mit fondator o realitate ambiguă și în bună parte contrafăcută ar fi fost o manipulare cinică și din punct de vedere istoric, și din punct de vedere moral, mai ales că această mi(s)tificare ar fi presupus automat acceptarea emanațiilor revoluției, cei ce au preluat puterea pe care au reușit să i-o smulgă lui Ceaușescu. De fapt, în întâmplările din decembrie au fost implicate două categorii umane și politice, absolut diferite și perfect opuse: cei ce au fost împotriva lui Ceaușescu (nu pentru că era comunist, ci pentru că nu era destul de comunist, pentru că diluase comunismul într-un naționalism kitsch) și cei ce erau împotriva comunismului. Prima categorie a reușit și s-a instalat în grabă în locul cald încă al celui eliminat, cea de-a doua categorie a rămas în Piața Universității, cerând lustrația și statul de drept.

Prin ceea ce a fost, prin ceea ce a cerut și prin felul incredibil în care a fost reprimată, Piața Universității este cea care a avut datele unui mit fondator și a și funcționat în acest sens pentru societatea civilă, care a luat naștere revendicându-se de la ea. *Alianța Civică* a definit și a dezvoltat acest mit fondator, formulându-i ideile și dându-le rigoare și forță organizatorică.

În cazul Alianței Civice, a existat un efect de acumulare a unor energii ale societății care a înțeles că noua putere avea un alt plan decât cel declarat la revoluție (democratizare etc.). S-a spus, la acea vreme, că Alianța Civică ar fi „anacronică“, în sensul că ea ar fi trebuit să existe clandestin înainte de '89 (ca în celelalte țări foste comuniste) și să pregătească schimbarea.

Nu mai țin minte toate atacurile din anii 1990, 1991, 1992 împotriva Alianței. Au fost de ordinul sutelor, unele grosiere și violente, altele subtile și pline de perfidie. Cel referitor la faptul că ar fi trebuit să acționeze înainte de '89 face parte din această a doua categorie. Ceea ce nu-l împiedică să fie incorect și chiar absurd. Pentru că, așa cum îi spune și numele, Alianța este o formă de solidaritate și de cultivare a solidarității, deci nu se punea problema să funcționeze într-un regim în care orice asociere de mai mult de trei persoane era interzisă și considerată subversivă. De altfel, organizațiile corespondente *Alianței Civice* în alte țări din Est au apărut tot în '89 - '90: *Forumul Civic* cehoslovac, *Neues Forum*, *Forumul Democrat* maghiar, *Uniunea Forțelor Democratice din Bulgaria*. Numai *Solidarnosc* se înființase în Polonia în 1980.

În ceea ce privește declicul care a dus în România la marea acumulare de energii, cristalizate în urmă cu 20 de ani în *Alianța Civică*, el a fost reprezentat de incredibila mineriadă din iunie '90 și de reacțiile cărora le-a dat naștere: pe de o parte, deprimarea care a dus la creșterea exponențială a emigrării intelectualilor, iar pe de altă parte, disperarea că o libertate câștigată atât de nesperat și plătită atât de scump ar putea fi pierdută prin neîntrebuințare. Când, în redacția *României libere*, am scris chemarea la marșul de protest pentru eliberarea

studenților arestați de mineri, care avea să rămână în memorie (și poate în istorie) sub numele de „marșul în alb“, am crezut că vor veni câteva sute de masochiști. Au venit sute de mii. Cine, de bună-credință, și-ar putea imagina manifestații anticomuniste de sute de mii de persoane sub regimul Ceaușescu? Faptul că ele au avut loc imediat după căderea dictatorului - când încă niciuna dintre structurile dictaturii nu fusese demantelată, când încă nu exista practic nicio formă de opoziție politică, iar țara era dominată la modul cel mai propriu de vechile structuri de putere, care-și schimbaseră doar exponenții la vârf - era o dovadă de curaj civic și de asumare a riscului. Știu oameni care au fost dați afară din serviciu pentru că fuseseră în Piața Universității. Acesta a fost fundalul pe care *Alianța Civică* a apărut logic, ca o concluzie a faptului că, dacă speranța continua totuși să existe, ea trebuia organizată.

Încă de la început, Alianța Civică s-a implicat în coagularea opoziției politice. Dincolo de acțiunile murdare ale puterii politice feseniste, exista o dificultate interioară care împiedica formarea unui front comun. De ce?

Cel mai simplu ar fi să răspund: pentru că erau români. Și cred că, în parte, răspunsul nu ar fi incorect. Coeziunea, coagularea, solidarizarea nu au fost niciodată părțile noastre tari. Când vrem să înțelegem însă ceea ce s-a petrecut în acea primă și tulbure perioadă, principalul lucru pe care trebuie să-l avem în vedere este capacitatea vechilor structuri informative și de represiune de a manipula realitatea, de a-și infiltra oamenii peste tot unde era nevoie să se blocheze o inițiativă de opoziție. După ce stătuseră lungi ani în închisori împreună, membrii și liderii partidelor istorice ar fi fost ridicol să nu înțeleagă necesitatea logică a unirii împotriva adversarului comun. Și totuși, a fost nevoie de insistențele unor organizații ale societății civile abia înfiripate - și formate în general din oameni mai tineri, ca *Forumul Antitotalitar* și *Alianța Civică* - pentru a-i convinge de absoluta necesitate a unei coaliții. Rămâne de presupus că mai persistau poate și amintiri ale concurențelor antebelice, dar adevărata explicație constă în faptul că toate cele trei partide istorice au fost savant împănate cu personaje eficiente în organizarea dezbinărilor și

gafelor, care le-au compromis și le-au împins spre forme diferite de dispariție.

S-a spus despre partidele istorice că au ignorat intervalul comunist și că au vrut să reînnoade timpul 1946-1989. Cum privești, din perspectiva de acum, partidele politice și acțiunile lor?

Cine a spus asta? Senzația mea este că, dimpotrivă, li s-a reproșat fără încetare că nu sunt în stare să uite perioada comunistă, că nu-i ignoră urmările și că încearcă aproape obsesiv să le contracareze. O formulă vehiculată în anii '90, având conotații nu numai peiorative, ci și batjocoritoare, era „anticomunismul visceral“, alta, referitoare la foștii deținuți politici, era „resentimentarii“. De altfel, nici resentimentele, nici anticomunismul nu au fost transformate în acte politice în momentul în care partidele istorice au ajuns - așa incomplet cum au ajuns - la putere. Și asta pentru că rezultatul obținut de Convenția Democratică la alegerile din noiembrie 1996 a catapultat printre solidele structuri post- (și într-o oarecare măsură chiar pre-) decembriste o categorie de intelectuali neobișnuiți cu practica puterii, unii pentru că o pierduseră în deceniile de detenție, alții pentru că nu mai conduseseră înainte decât, cel mult, o catedră universitară. Nu e greu de imaginat cât de străini s-au simțit la început în cadrul vechilor structuri de putere noii veniți, care aveau de ales între a încerca să demanteleze aceste structuri (pentru asta fuseseră votați!) sau a încerca să se adapteze la ele. Nu este sigur că, dacă ar fi încercat cu hotărâre să schimbe lucrurile, ar fi reușit: ar fi fost cu siguranță extrem de greu și de riscant, mai ales în condițiile în care ceilalți acuzau, la clintirea oricărui fir de păr, „vânătoarea de vrăjitoare“. De altfel, cei ce i-au votat nici nu le-au reproșat ceea ce n-au reușit, ci ceea ce nu au încercat.

Mă uit pe Declarația de Principii a Alianței Civice, dată publicității în 7 noiembrie '90, și regălesc în ea toate criteriile politice pe care România le-a avut de îndeplinit pentru a adera la structurile euroatlantice. Dacă unii au spus că Alianța Civică a apărut prea târziu, nu s-ar putea spune totodată că a apărut prea devreme, ținând cont de starea societății?

Nu. *Alianța Civică* a fost contemporană și sincronă cu mișcările și organizațiile asemănătoare apărute în celelalte țări din Est după căderea teoretică a comunismului. Ceea ce a fost anacronic a fost comportamentul clasei politice din România și a acelei părți a ei aflate la putere în prima parte a deceniului 9, anacronism care, prin comparație, a creat, în timp, despre *Alianța Civică* impresia că se afla într-o exagerată avangardă. Sau, ca să folosesc un termen sportiv, refuzând să se desprindă de vechile structuri, au lăsat-o pe ea, care înainta în pas cu istoria, în poziție de ofsaid, o poziție din care golurile introduse în plasa adversarului nu sunt omologate, nu sunt înscrise în scor, nu devin reale.

De la *Declarația de principii la Carta Alianței Civice*, de la *Reforma clasei politice și a adminisitrației* la *Codul de deontologie politică*, cu 20 de ani în urmă, *Alianța Civică* a propus, a cerut, a insistat, a căutat, a formulat condiții și soluții pe toate temele integrării europene de care organisme de la Bruxelles se străduiesc încă să ne convingă. Și asta nu pentru că am fi militat avant la lettre pentru integrare, ci pentru că acestea erau imperativele transformării României într-un stat de drept.

Apariția PAC a creat un soi de mișcare centrifugă, inclusiv în cadrul CDR. De ce?

Nu apariția, ci evoluția PAC a creat probleme și reacții atât în Alianță, cât și în Convenție. Ideea creării unui partid care să poarte numele *Alianței Civice*, deținătoare a unui imens capital de simpatie, a apărut la început firească și ingenioasă din punct de vedere politic. După trei mineriade, Frontul Salvării Naționale pierdea aderenți văzând cu ochii, dar ce pierdea el nu trecea prioritar la partidele democratice. Dimpotrivă, o parte se scurgea spre extreme, iar alta, mai însemnată, se retrăgea în deziluzie, apatie și absenteism. Îmi amintesc cum am mers la Corneliu Coposu, președintele Convenției Democratice, împreună cu Mihai Șora pentru a-i cere să nu se opună unui asemenea demers și să accepte intrarea într-o posibilă coaliție a viitorului partid, care, prin prezența sa modernă și tinerească, va contracara impresia de desuetudine dată de vârsta înaintată a

Tema raporturilor dintre putere și Alianța Civică și, într-un plan mai larg, tema raporturilor dintre societatea civilă și clasa politică prezintă chiar tema acestui congres al unei organizații care, inventându-și propria definiție, a fost din prima clipă profund implicată în politic, fără să fie partid, și a încercat să determine o schimbare în societate, fără a încerca să o conducă. Complexitatea, dând uneori impresia ambiguității, a acestei definiții s-a născut din convingerea fermă că, pentru a schimba cu adevărat starea națiunii, în acest sfârșit de orânduire și de mileniu, nu era suficient – chiar dacă era strict necesar – să se schimbe echipa de la putere: trebuia să se schimbe și materia primă din care se construia această echipă, cu alte cuvinte, era nevoie de schimbarea nu numai a mecanismelor politice, ci și a celor mentale și morale. Acesta a fost scopul ambițios pe care Alianța Civică și l-a propus la înființare, în acel turbure sfârșit de an 1990.

(Din raportul la al V-lea Congres al Alianței Civice, nov. 1997)

octombrie 1996, București

adevăraților membri ai partidelor istorice și exploatată cu abilitate de FSN. Țin minte că atunci am folosit pentru prima oară o formulă pe care aveam s-o repet apoi în nenumărate interviuri și pledoarii, spunând că *Alianța Civică* și partidul care-i va purta numele vor fi ca o stea dublă, în care organismul politic (aceasta era, de altfel, formula

care fusese hotărâtă, ca să se evite noțiunea compusă de „partid“ și ca să se păstreze coerența celor două părți) va fi miezul de foc, iar marea organizație civică haloul luminos care-i va da forță și vizibilitate; că însăși forma inedită de organizare o va pune în evidență și o va face credibilă, iar această credibilitate va deveni un argument electoral al întregii Convenții. Mai țin minte că d-l Coposu a acceptat argumentele mele cu tristețe și rețicență, prevenindu-mă că îmi voi regreta pledoaria și că, în timp ce eu am idei, cei ce vor

intra în partid vor avea interese care nu se vor împiedica în ideile mele, oricât de logice sau de convingătoare ar fi. Prima dată când mi-am amintit acest scepticism a fost chiar în momentul înființării PAC, la Congresul *Alianței Civice* – atunci când 81% din delegați votaseră nașterea formațiunii politice, dar numai 18% se arătasera dispuși să se înscrie în noua formulă –, iar Alexandru Paleologu, într-un discurs fondator al noului partid – care discurs avea să rămână faimos prin șocul produs –, a spus că „trebuie să se termine o dată cu angelismul Alianței Civice“. Angelismul era o formulă menită să ridiculizeze rigorile morale pe care *Alianța Civică* spera să le introducă în viața politică chiar prin partidul pe care îl înzestraseră cu propriul său nume. Prima dintre aceste rigori era respectarea legăturii dintre cele două formații purtând același nume, legătură care a fost ruptă violent chiar din prima clipă. Urmarea a fost creșterea tensiunilor și demisia din Alianță a multora dintre cei care votaseră împotriva creării Partidului Alianței Civice, care, în mod evident, nu era al *Alianței Civice*. Și în loc de a ieși întărită din această operație, opoziția a mai adăugat multelor confuzii savant construite în societatea românească, pentru a o face cât mai manipulabilă, încă una: confuzia dintre două organizații purtând același nume, dar susținând lucruri diferite și polemizând între ele. În ceea ce privește rolul PAC în CDR, el s-a opus din prima clipă partidelor istorice, generând tensiuni care, în cele din urmă, au dus la părăsirea Convenției și

cronologie

1990

- 23 aprilie–13 iunie – Manifestație anticomunistă în Piața Universității. Se cere aplicarea *Punctului 8* din *Proclamația de la Timișoara*, adevărul despre revoluție și o televiziune independentă.
- 14–15 iunie – A patra mineriadă.
- 13 iulie – *Marșul în alb*. Sute de mii de oameni demonstrează pe străzile Bucureștiului, cerând eliberarea arestaților din Piața Universității.
- În timpul toamnei – Discuții pentru organizarea unei mișcări civice în România.
- 7 nov. – la ființă *Academia Civică*, printr-o *Declarație de principii* semnată de 216 membri fondatori și publicată în *România liberă*.
- 8 nov. – Conferință de presă la care Ana Blandiana, Petre Mihai Băcanu și Mihai Șora definesc scopurile AC. În lunile următoare se fac înscrieri masive și se creează filiale locale ale AC.
- 15 nov. – Mari mitinguri, cu ocazia împlinirii

a 3 ani de la mișcările muncitorești din Brașov, marchează înființarea AC. La București, participă 500.000 de persoane.

- 1 dec. – AC organizează la Ateneul Român aniversarea Marii Uniri.
- 14-15 dec. – *Convenția Națională a AC* lansează *Carta AC*, deviza „Nu putem reuși decât împreună“ și alege comitetul de conducere. Puterea și presa aservită acuză AC de extremism, lansând ideea că se destabilizează țara și se pregătește o lovitură de stat.
- 16 dec. – Grevă generală la Timișoara la comemorarea unui an de la revoluție. Miting aniversând un an de la revoluție.
- 21 dec. – Miting comemorativ în Piața Universității. PNȚCD, PNL și PSDR se unesc în *Convenția Națională pentru Instaurarea Democrației*, iar AC aderă la *Forumul Democratic Antitotalitar*.

1991

- febr. – Continuă formarea filialelor locale în țară (39), dar și în străinătate (München, Berlin, New York, Washington).
- mart.-iul. – Sunt elaborate *Declarația de reconciliere națională*, *Carta drepturilor și libertăților fundamentale*, *Schița de program economic*, *Declarația privind drepturile minorităților naționale*, *lingvistice și religioase*.
- 12 apr. – Mitingul *Reformă și adevăr* în Piața Palatului.
- mai – La Sibiu se creează un grup de inițiativă pentru fondarea unui organism politic al AC, cerut de apropiatele alegeri locale și generale.
- mai-iun. – Elaborarea *Statutului AC-op (Alianța Civică- organism politic)*; AC-op urma să colaboreze cu AC, având un vicepreședinte comun.
- 2 iul. – Apare *Alianța Civică*, publicație scrisă de cititori, cu apariție cotidiană, apoi săptămânală, până în 1992, când, în

septembrie, își încetează apariția.

- 5-7 iul. – Primul Congres al *Alianței Civice*. N. Manolescu anunță „*un moment istoric*“: crearea PAC. Câțiva delegați propuseseră chiar transformarea integrală a AC în partid politic. Cade înțelegerea privind un vicepreședinte comun, dar PAC declară că va menține și va continua linia AC. 81% dintre delegați votează pentru crearea PAC, dar numai 18% intră în partid. Președinte al AC este aleasă Ana Blandiana; vicepreședinți, Emil Constantinescu, P.M. Băcanu, Mircea Diaconu. La PAC este ales ca președinte N. Manolescu, secondat de Stelian Tănase, Al. Popovici, N. Constantinescu.
- aug. – Declarație comună AC-PAC, după puciul de la Moscova, cerându-se desovietizarea și decomunizarea structurilor țării.
- oct. – Se instalează Guvernul Stolojan, la care participă și PNL, aflat teoretic în opoziție. Miting AC la Sf. Gheorghe, pentru înțelegere interetnică.
- dec. – AC participă la crearea CDR, având

16 decembrie 1990, Timișoara

neînțelegând că – uimitoare lipsă de perspicacitate politică – electoratul nu vota pe niciunul dintre partidele din CDR, ci legătura și solidaritatea dintre ele. Dovadă că în ’96, când Convenția ieșea pe primul loc, câștigând 33% din sufragii, PAC, care o părăsise, realiza (împreună cu PNL ’93) 1,4% și dispărea de pe scena politică.

De ce doi intelectuali de marcă, dumneavoastră și Nicolae Manolescu, șeful PAC, nu s-au înțeles?
Numai în viziunea simplificatoare a presei divergențele dintre Alianță și partidul pe care l-a creat s-au transformat în neînțelegeri între mine și Nicolae Manolescu. Din tot ce v-am spus până acum rezultă, sper, că era vorba de lucruri mult mai grave decât neînțelegerile dintre două persoane. Dincolo de obiceiul presei de a personaliza, transformând ideile în biografii, personalizarea s-a accentuat până la violență în confruntările publicistice dintre susținătorii AC și PAC, cu prilejul desemnării prin alegeri interne a candidatului la președinție al CDR. De fapt, cu mult înaintea acestui episod, Nicolae Manolescu își anunțase candidatura fără consultări prealabile cu ceilalți lideri ai Convenției și, deși

fusese deranjată de metoda punerii în fața faptului împlinit, toată lumea a fost ușurată de rezolvarea problemei dificile a candidatului la președinție. Din păcate, în următoarea perioadă, Nicolae Manolescu a reușit să-i jignească în așa măsură pe cei pe care ar fi urmat să-i reprezinte, încât le-a pierdut sprijinul. Îmi amintesc reacția care a urmat unei declarații care spunea că „*este condamnat să evolueze printre fosile politice*” sau revolta pe care a produs-o propunerea PAC de a exclude din Comitetul Executiv al CDR *Asociația Foștilor Deținuți Politici*, cu pretextul că mulți dintre ei sunt și membri ai partidelor. Motivul real era faptul că, în cadrul filialelor CDR din țară, foștii deținuți politici îi contestau pe candidații PAC pentru alegerile parlamentare, considerându-i „dalmățieni”. A fost, de altfel, momentul în care ne-am dat seama că Nicolae Manolescu nu mai are nicio șansă să devină candidatul Convenției și am renunțat să-i mai pledăm cauza, așa cum făcusem până atunci, în pofta nemulțumirilor dintre noi care se înmulțeau.

Dvs. ați avut ideea de a-l nominaliza pe Emil Constantinescu candidatul CDR. Privind

retrospectiv și dincolo de mecanismul desemnării (colegiu de electori etc.), credeți că a fost cea mai bună alegere? Și ce a intervenit după alegerile din 1996 între Alianța Civică și cel pe care îl ajutase să câștige?

Paradoxal din punct de vedere lingvistic, în politica românească superlativul este inferior pozitivului. Cea mai bună alegere nu înseamnă neapărat o alegere bună. (De altfel, de două decenii votăm mereu cea mai puțin rea dintre posibilități.) Implicarea mea în alegerile prezidențiale din ’92 a început prin ideea d-lui Coposu de a-mi propune să candidez în numele CDR. Intrasem în biroul lui, în care era în permanență o îngrămădeală ca în Gara de Nord, și de cum m-a văzut intrând mi-a spus vesel: „*Am rezolvat problema. Am găsit candidat pentru prezidențiale*”. „*Slavă Domnului*”, am spus eu. *Cine e?*” și, în timp ce toată lumea din birou s-a întors spre mine, el a spus, într-un fel oarecum solemn, „*Tu!*”. O clipă am încremenit, dându-mi seama că nu glumește, apoi, în tăcerea care s-a lăsat, am dat un răspuns care a rămas de pomină. „*Domnule Coposu, capacitatea mea de sacrificiu este destul de mare pentru a accepta și, dacă*

cronologie

ca obiective unitatea opoziției și liste comune la alegeri. Campanie pentru crearea *SOTI* ca televiziune independentă; luări de poziție împotriva autorităților care nu-i permit Regelui Mihai intrarea în țară.

1992

- ian.-febr. – Campanie electorală intensă pentru susținerea candidaților CDR la alegerile locale. PAC îl anunță unilateral pe N. Manolescu drept candidat al CDR.
- mart. – PNL părăsește CDR. PAC propune ca AC și AFDPR să nu aibă drept de participare la decizie în CDR, iar președinția CDR să fie ocupată prin rotație de toate partidele. Propunerea cade la vot, dar creează mari tensiuni.
- 26 april. – AC organizează în Piața Palatului un miting-concert pentru a saluta sosirea Regelui Mihai. În cursul primăverii încep: *Programul de educație civică*, *Dialogurile* AC, în București și în țară.
- 23 mai – La Cluj, într-unul din *Dialogurile*

AC, Ana Blandiana anunță susținerea de către AC a propunerii de către *Solidaritatea Universitară* a candidaturii lui Emil Constantinescu la alegerile prezidențiale; dispute între AC și PAC.

- 25-26 mai – la invitația AC și a *Institutului Goethe*, vizita la București a pastorului Joachim Gauck, creatorul *Oficiului pentru studierea arhivelor Stasi*, care ține conferința *Cum se lucrează cu dosarele trecutului*.
- mai-iun. – Atacuri furibunde în presă la adresa AC pe tema candidaturii lui E. Constantinescu.
- 27 iun. – Emil Constantinescu este desemnat candidatul CDR la prezidențiale, în urma unei proceduri prin care 67 de electori decid în favoarea lui; ceilalți candidați sunt Ion Rațiu, N. Manolescu, Sergiu Cunesco, Nicu Stăncescu.
- iul.-oct. – Proces de desemnare a candidaților la alegerile generale; AC cere standarde de competență și de integritate și îi susține pe candidații Convenției, fiind chiar mai activă decât partidele politice.

- sept. – Organizarea expoziției despre *Rezistență și victimele comunismului*, în ruinele fostei Direcții a V-a a Securității.
- 27 sept-3oct. – Cele două tururi ale alegerilor; CDR iese pe locul II; E. Constantinescu intră în turul 2, obține 39,8%, dar Ion Iliescu este ales președinte.
- oct.-nov. – Conflicte, datorate cererilor PAC și PL '93 de scoatere a AC și AFDPR din CDR. AC reia *Programul de educație civică*, prin *Dialogurile* AC în toată țara.
- 19-20 dec. – Congresul II al AC, la București, la care se discută neînțelegerile cu PAC. Se cere eliberarea lui Ilie Ilașcu, închis la Tiraspol. Se lansează *Apelul Adevărul despre revoluție*. Este ales ca președinde al AC Gabriel Andreescu, vicepreședinti, P.M. Băcanu, Gh. Ceaușescu, N. Prelipceanu, Valerian Stan și Laurențiu Ulici.

1993

- 29 ian. – Ana Blandiana propune *Consiliului Europei* realizarea la Sighet a unui *Memorial*

al Victimelor Comunismului; CE oferă Memorialului egida sa și trimite două comisii de experți în vederea alcătuirii unui raport oficial. Memorialul va fi inaugurat la 20 iun. 1997, organizarea și dezvoltarea sa fiind preluată de *Academia Civică*.

- 12-14 febr. – Seminar la Alba Iulia cu tema *Spirit creator, spirit civic, ideologie politică*.
- 8-10 mart. – Seminar la Sinaia – *Noua geopolitică a lumii*.
- 1 dec. – Miting CDR în Piața Palatului, aniversând 75 de ani de la Marea Unire, organizat de AC.
- 11-12 dec. – Congresul III al AC, la Alba Iulia. Se cere o mai bună organizare a filialelor AC și CDR.
- 16 dec. – Mari mitinguri ale AC în toată țara, împotriva condamnării la moarte a lui Ilie Ilașcu. La București, marș la *Ambasada Rusă*, unde se cere retragerea Armatei a 14-a din Transnistria.

„Marșul în alb“, iulie 1990

Dumnezeu mă ajută, pot să fiu inspirată și să rezist în campania electorală, dar ce mă fac dacă câștig?” Cu toții au izbucnit în râs, dar răspunsul meu fusese mai degrabă dramatic, iar următoarea jumătate de oră am rezistat tuturor insistențelor și am contrarcat toate argumentele. Am fost întotdeauna convinsă că nu sunt făcută să conduc oameni, ci să-i emoționez și să-i conving. Descurajarea care s-a citit pe fețele acelor foști deținuți politici, care îmi puteau fi părinți și bunici, atunci când au înțeles că nu mă vor putea convinge și remușcarea de a-i fi dezamăgit m-au făcut să mă implic în căutarea unui alt candidat. Cum Nicolae Manolescu nu mai intra în discuție, au fost propuse mai multe nume – toate mai mult sau mai puțin aleatorii –, dar toți au refuzat. Primul care a acceptat a fost Emil Constantinescu, propus

Un handicap, poate cel mai important, cu care au fost confrunțați oamenii politici care au câștigat ultimele alegeri a fost felul în care au fost votați, aproape religios. Alegerile din 1996 au avut ceva straniu în ele, nu s-a votat ca între diferite forțe politice, s-a votat ca între bine și rău. Era clar că, în astfel de condiții, noii puteri nu i se va ierta nimic, tocmai pentru că fusese privită cu o încredere mai mare decât merită oamenii politici. Orice greșală a unuia dintre demnitari urma să fie transformată într-o catastrofă și, pentru că ei deveniseră simboluri ale democrației de tip occidental, orice greșală a lor urma să devină o deficiență a democrației și europenismului.

(Ana Blandiana, *Adevăratul handicap al noii puteri, România liberă, decembrie 1996*)

de Solidaritatea Universitară, al cărui președinte era. Și cum era și vicepreședinte al *Alianței Civice*, Alianța l-a susținut. Nu știu nici acum dacă faptul că eu am anunțat public această opțiune a fost o întâmplare sau o manipulare. Eram la Cluj, în sala arhiplină a Casei Universitarilor, unde se desfășura unul dintre faimoasele dialoguri ale *Alianței Civice*. Nu-mi amintesc să fi fost niciun car de televiziune,

nu știu cum s-a filmat, dar seara s-a dat pe TVR 1 – fapt absolut neobișnuit – răspunsul meu la întrebarea pe cine va susține *Alianța Civică*.

În alegerile interne din cadrul Convenției i-a avut contracandidați pe Ion Rațiu, Sergiu Cunescu, Nicolae Manolescu și Nicu Stăncescu. Cred și acum că niciunul dintre ei nu ar fi avut mai multe șanse în fața electoratului. Ceea ce, evident, nu este o judecată de valoare. Dar

e clar că, înainte de a te întreba cine ar fi bun de președinte, trebuie să te întrebi cine poate ajunge în situația de a fi președinte. De altfel, Ion Rațiu și Nicolae Manolescu au mai candidat la președinție cu alte ocazii și au obținut rezultate minime (4% și respectiv 0,7%). În ceea ce îl privește pe Emil Constantinescu, a reușit să treacă bariera electorală, dar a fost un președinte slab nu numai pentru că nu a avut curajul să contracareze vechile structuri (pentru asta fusese ales!), ci și pentru că a avut iluzia că va realiza mai mult încercând să se acomodeze cu ele. S-a depărtat de cei ce-l susținuseră de teamă să nu fie considerat dependent de radicalitatea lor. Pradă complexelor, în același timp, de superioritate și de inferioritate, a preferat, vechilor prieteni și susținători, subalternii oportuniști, față de care se simțea liber pentru că nu trebuia să le fie recunoscător. A intrat în conflict deschis cu *Alianța Civică* pentru că nu a fost în stare să suporte atmosfera de egalitate intelectuală a acestora și nici ochiul critic pe care aceasta promisesse că-l va ține deschis asupra puterii, oricare ar fi fost ea. Alianța nu i-a iertat niciodată felul în care, în primele săptămâni după preluarea puterii, a declarat ca depășit *Punctul 8* al *Proclamației de la Timișoara* (punct cheie atât al Pieței Universității și al *Alianței Civice*, cât și al propriei campanii electorale), negând implicit

cronologie

1994

- 21-23 ian. – *Dialogurile AC* la Vaslui și Bârlad. La Bârlad, coloctiul *Cunoașterea adevărurilor istoriei – o condiție a regenerării societății*.
- 2 febr. – Masă rotundă pe tema *Legii societăților de radio și televiziune*.
- 27 febr. – Împreună cu LADO, AC organizează trimiterea a 66 de observatori la alegerile din Republica Moldova.
- mart. – *Dialogurile AC* la Pitești și în satele județului Argeș.
- 8 mart. – Propuneri pentru o nouă *Lege electorală*, în urma analizei alegerilor din 92. Pe tot parcursul anului, AC se implică în activitatea CDR, pentru a-i menține unitatea. AC cere desemnarea din timp a câte trei candidați pentru fiecare funcție, pe baza competențelor și a criteriilor de integritate. Propuneri pentru o „grilă valorică“, de care însă partidele din CDR nu țin seamă.
- 25 nov. – Miting la Sala Palatului „*Așa nu se mai poate, tovarăși*“, cu participarea lui

Corneliu Coposu, revenit din Germania, unde suferise o operație. Unele partide din CDR boicotează mitingul, pretextând că este încercarea impunerii unui suprapartid.

1995

- ian.-mart. – Criză prelungită în CDR. În martie, PSDR, PAC, PL '93 părăsesc CDR. AC participă cu specialiști la departamentele de studii ale CDR. În vederea alegerilor, PSDR va forma împreună cu PD Uniunea Social-Democrată, iar PAC și PL '93 se vor uni în Alianța Național Liberală.
- 9-11 iun. – Simpozion la *Memorialul Sighet* – *Instaurarea comunismului – între rezistență și represiune*. Până în 2002 vor avea loc zece astfel de simpozioane.
- 5 și 8 iul. – AC propune CDR din nou un program de organizare a alegerilor și de selecție a candidaților. Numeroase dialoguri ale AC în toată țara, privind alegerile. AC pune în discuție *Contractul cu România*, care urmează să devină manifestul electoral al

CDR.
• 11 nov. – Moare Corneliu Coposu, la Clinica Universitară din București. Marele șoc emoțional devine favorabil opoziției democratice.

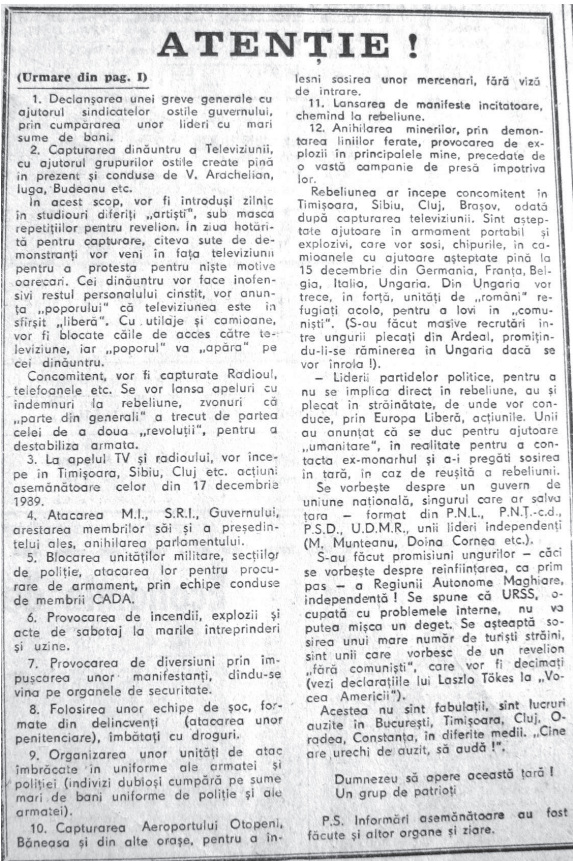
1996

- 24-25 febr. – Congresul IV al AC.
- 27 febr. – *Declarația AC împotriva manipulării politice a sentimentului național*.
- mart.-apr.-mai – AC se implică în organizarea campaniei electorale la București și în toată țara; PNȚCD și AC îl propun candidat la *Primăria Capitalei* pe Victor Ciorbea. Deplasări în teritoriu pentru susținerea candidaților CDR: Cluj, Zalău, Șimleul Silvaniei, Năsăud, Bistrița, Satu Mare. În orașele mari și mijlocii, CDR câștigă alegerile locale.
- În cursul verii și al toamnei – AC susține intens CDR și pe E. Constantinescu la mitinguri, întâlniri, reuniuni, emisiuni radio și tv în toată țara. În august, AC propune CDR

programul *Reforma clasei politice și a administrației*, introducând criteriile morale în activitatea aleșilor după alegeri.
• 3 nov. – În alegerile parlamentare, CDR obține 34% din voturi, clasându-se pe primul loc.
• 7 nov. – CDR semnează un acord de guvernare cu PD.
• 17 nov. – Emil Constantinescu este ales președinte al României.
• 12 dec. – Victor Ciorbea părăsește *Primăria Generală București* și devine premier al unui guvern format din reprezentanți ai PNȚCD, PNL, PD și UDMR.

1997

• 29-30 noiembrie – Are loc Congresul V al AC. Se decide ca rămânerea AC în CDR să fie condiționată de reorganizarea și reactivarea acestora din urmă. AC înaintează conducerii CDR un număr de propuneri pentru reorganizarea structurilor funcționale și de comunicare la nivel național și teritorial. Prin

Ziarul Adevărul din 14 decembrie 1990

21 decembrie 1990, București

necesitatea unei legi a lustrației, în absența căreia au putut, și pot încă, funcționa eficient toate frânele puse reformei. Alianța nu i-a iertat faptul că – preferând simulacrele, pentru că erau mai ușor de manipulat –, atunci când a înființat un organism împotriva corupției (CNAICO), reprezentanții societății civile în diversele filiale județene ale acestuia nu au fost membrii *Alianței Civice*, care ar fi putut acționa eficient, ci membri ai unor ONG-uri fantomă, programate să nu deranjeze pe nimeni. Țin minte scandalul izbucnit la Cluj – când s-a aflat că un astfel de ONG-ist anticorupție era cunoscut ca fost ofițer de Securitate – și cum, la al V-lea congres al AC, reproșându-i-se această situație, ne-a răspuns că suntem frustrați. A urmat scena în care, în buna tradiție a Pieței Universității, toți delegații și-au prins în piept eticheta „frustrat“.

Președintele Constantinescu a spus și spune că societatea civilă, deci și dvs., nu l-a susținut.

În schimb, n-a spus niciodată – ceea ce toată lumea știa – că, fără *Alianța Civică*, nu ar fi ajuns președintele României. Am urmărit aproape fascinat pe parcursul întregului său mandat eforturile pe care le-a depus ca să eludeze și să camufleze un adevăr care nu era secret pentru nimeni. Campaniile sale electorale nu au fost decât continuarea mitingurilor *Alianței Civice* în care se cerea „*Reformă și adevăr*”: reforma care să permită crearea statului de drept și adevărul despre revoluție, adevărul despre mineriade. Era firesc ca aceste obiective să fie urmărite de societatea civilă și în condițiile în care ajunseseră la putere cei pe care îi sprijinise tocmai în acest scop. Nerealizarea și ignorarea flagrantă a acestor obiective de către noii demnitari și de către președintele provenit din societatea civilă au dus la o distanțare plină de tristețe și de neîncredere față de beneficiarii eforturilor civice, care se dovedeau inutile. Îmi amintesc uluirea, dezamăgirea și descurajarea care ne-a cuprins atunci când Miron Cozma a fost condamnat pentru mineriada din septembrie 1991, care doborâse Guvernul Roman, fără să se spună un singur cuvânt despre mineriada din iunie

1990, cea înfinit mai dramatică și mai semnificativă, care reprimase Piața Universității. Petre Roman fusese răzbunat, noi nu. Și cum procesul mineriadei din iunie '90 nu a fost făcut nici până azi, singura concluzie perenă este că în România adevărul și justiția sunt mai puțin importante decât imunitatea lui Ion Iliescu. Și precauția de a nu deranja vechile structuri.

Ați putea vorbi despre implicarea Alianței Civice în campaniile electorale ale CDR?

Implicarea Alianței în campaniile electorale ale CDR a fost totală și, în mod paradoxal, preponderentă, în comparație cu cea a partidelor. Îmi amintesc de câte ori am descoperit, umblând prin țară, că, în timp ce primul candidat de pe listă nu participa la campanie pentru că știa că are câștigul asigurat, al treilea nu participa pentru că nu spera ca succesul să ajungă până la el și se agita doar cel de pe locul doi, iar membrii Alianței, care nu aveau nimic de câștigat personal (Alianța nu prezenta candidați), băteau satele neremunerați în nici un fel (în Alianță nu au existat niciodată salarii), cu mașinile proprii prin hârtoape, din pura dorință de a schimba țara și oamenii, din simpla

convingere că – tocmai pentru că nu sunt concurenți și nu sunt interesați – pot deveni mai convingător instanțe raționale și morale ale luptei electorale. Îmi amintesc zeci și zeci de drumuri în 1992 și în 1996 în grupuri mai mari și în grupuri mai mici, participând în orașe și în sate, în săli de teatre baroce sau în cămine culturale cu bănci de lemn și becuri chioare, la pasionate dialoguri publice (*Dialogurile Alianței Civice*); îmi amintesc o seară într-un sat din Dâmbovița, unde se oprise curentul și, la lumina unei lămpi cu petrol, un țăran bătrân mi-a spus – și mi-am amintit de nenumărate ori cuvintele lui – că dacă cei pe care îi susțin nu se vor ține de cuvânt, așa cum nu s-au ținut nici cei de dinaintea lor, el va ști că eu l-am mințit, pentru că el numai pe mine mă știe, numai de mine a auzit; îmi amintesc un drum în Zalău, Bistrița și Năsăud, considerate orașe roșii, în care ni se spunea că mergem degeaba, unde am mers cu d-na Cornea, Ion Caramitru, Romulus Rusan,

Faptul evident că, imediat după alegeri, Convenția Democrată a încetat să funcționeze a fost de natură să slăbească mult forța partidelor care o formau în confruntarea cu partenerii de coaliție și să le transforme în anexe, mereu umilite și bune doar de plătit oalele sparte, ale acestora. După cum luarea distanței față de marile teme ale campaniei electorale (adevărul despre revoluție, despre mineriade, *Punctul 8 din Proclamația de la Timișoara, Legea accesului la dosare*) și împingerea lor spre derizoriu, amânare și plictis a fost de natură să le îndepărteze susținătorii. Paradoxal, impresia lăsată nu era că această îndepărtare a unor susținători mai radicali decât ei înșiși îi neliniștește pe politicienii noștri, ci, dimpotrivă, că le simplifică viața, scăpându-i de insistenta amintire a baricadei pe care luptaseră împreună. Din păcate, acesta nu era un semn că baricada dispăruse, ci doar că, după ajungerea la putere, linia ei devenise sinuoasă și trecea prin interiorul formațiunilor lor. De la nemaifuncționarea Convenției până la nemaiaPLICAREA propriilor programe, totul se petrecea ca și cum noii ajunși la putere s-ar fi grăbit să devină colegii celor care fuseseră înaintea lor acolo și care continuau să rămână prin eșaloanele medii și inferioare, formând vechile și aproape nederanjatele structuri. Și astfel nu aveau cum să mai fie și colegii noștri.

(Din raportul la al VI-lea Congres al Alianței Civice, mai 2000)

cronologie

modificarea Statutului Alianței, s-a renunțat la sistemul de rotare a președintelui, introducându-se în schimb și funcția de președinte executiv.

- 12 dec. – La întrunirea Comitetului Executiv al CDR, AC prezintă în detaliu condițiile rămănerii sale ca membru al CDR. Acestea constau în crearea unui secretariat permanent al Convenției și a unor departamente de analiză, strategie și comunicare-imagine.

1998

- 18 ian. – Apel către președinții celor două Camere ale parlamentului, cerându-se modificarea legii privitoare la salariile demnitarilor, în sensul adoptării unei baze de calcul identice cu cea a altor categorii salariale.
- 6 aprilie – Din cauza neluării în discuție a propunerilor făcute pentru reactivarea CDR, Comitetul Național de Coordonare a decis autosuspendarea AC din Convenția

Democratică.

- 14 aprilie – O dezbatere cu tema: *Prevenirea violenței în școală și în familie*, desfășurată cu participarea elevilor și profesorilor din Capitală.
- 4 iunie – La *Târgul de Carte* de la București este lansată *Cartea neagră a comunismului* (coord. Stéphane Courtois), rezultat al colaborării între *Fundația Academia Civică* și *Editura Humanitas* (versiunea românească a cărții apărute la 7 noiembrie 1997 la Paris).
- 9 sept. – AC și principalele organizații ale societății civile fac un apel în presă pentru susținerea, prin semnături adresate parlamentului și președintelui României, a *Legii pentru deconspirarea fostei Securități*, în varianta ei inițială, cea propusă de senatorul Constantin Ticu Dumitrescu. Apelul a stârnit un mare interes, la sediul AC sosind numeroase table completate cu semnături, nu numai din București sau din mari localități ale țării, ci și din cele mai neașteptate locuri, comune și sate. De asemenea, românii care aveau domiciliul în străinătate au trimis

numeroase semnături prin care susțineau și ei legea în discuție.

- 23 oct. – La sediul *Comisiei Naționale a României pentru UNESCO* a avut loc, în prezența presei, seminarul cu tema: *Legea accesului la dosare – o cheie a vieții politice românești*. Dezbaterile a fost organizată de *Alianța Civică*, revista 22 și UNESCO.
- 25 oct. – Cu ocazia Zilei Armatei, printre veteranii de război decorați de președintele Emil Constantinescu se află și foști tortionari din vremea comunismului, cea mai flagrantă dintre prezențe fiind aceea a lui Vasile Ciolpan, fostul comandant al închisorii de la Sighet între anii 1950-1954. La protestul energic al AC, la 11 decembrie distincția atribuită lui Vasile Ciolpan a fost retrasă de către Președinție.
- 29 noiembrie – Adunare solemnă, organizată de AC la Ateneul Român, pentru aniversarea a optzeci de ani de la înfăptuirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Ținuta desfășurării, calitatea oaspeților au făcut ca adunarea să se constituie într-una dintre

puținele atitudini decente, potrivite momentului solemn, din noianul de manifestări festive care au însoțit această aniversare. La finalul întrunirii a fost citit un *Apel către clasa politică*, document conceput ca o chemare la strângerea energiilor politice în vederea depășirii crizei grave din țară, așa cum se întâmplase în urmă cu optzeci de ani. Specificându-se că „*este târziu, dar încă nu prea târziu*“, sunt reamintite și reformele urgente de care va depinde „*reintegrarea țării în nucleul de civilizație și raționalitate al Europei*“. Din păcate, Apelul a fost ignorat sau minimalizat de oamenii politici, iar un partid extremist a cerut scoaterea *Alianței Civice* în afara legii. Televiziunea publică a ignorat ostentativ evenimentul.

1999

- 22 ian. – Minerii amenință din nou cu venirea la București și cu schimbarea guvernului. Partidele de sorginte comunistă,

Nicolae Prelipceanu, Petre Mihai Băcanu, Dorana Coșoveanu, Gh. Arvunescu și nu ne-a venit să credem când am aflat apoi că, în urma noastră, Convenția a ieșit pe primul loc. Dar îmi amintesc mai ales o dimineață de noiembrie cu cerul negru și jos, cu un vânt rău și o ploaie rece care te pătrundea până la os, în timp ce noi, scriitori, actori, doctori, ingineri, profesori universitari, înotam prin noroaiele unui târg de vite din Teleorman, distribuind portrete ale lui Emil Constantinescu și materiale electorale ale Convenției unor țărani uzi și rebegiți de frig cărora nu le păsa de alegeri, cărora numele noastre cunoscute nu le spuneau nimic și care probabil urmau să nici nu se ducă la vot. Știu că am avut o clipă sentimentul că mă trezesc dintr-un vis absurd și mă întreb unde sunt și ce se întâmplă cu mine: peste două zile urma să fiu la Guadalajara, în Mexic, la congresul mondial al scriitorilor, unde eram propusă președinte al organizației, iar eu înotam în ploaie și noroaie încercând să conving niște oameni pe care nu-i cunoșteam de calitățile unor oameni pe care nu eram sigură că-i cunosc și de idei de care numai mie îmi păsa.

Alianța Civică a ridicat, în fața clasei politice, o ștachetă foarte înaltă – reforma morală, formal acceptată, dar în mod real respinsă. Cum explicați? (Am în vedere criteriile de competență, rezolvarea chestiunilor trecutului, dosarele de Securitate, dar și dosarele revoluției, ale mineriadelor.)

Ștacheta foarte înaltă – atât de înaltă încât am fost considerați lipsiți de simțul realității și utopici, imaginându-ne că poate fi acceptată de lumea politică românească – era de fapt o firească și minimă sumă de criterii morale și de competență, fără respectarea cărora nu putea fi sperat nimic. Sau, cum se spunea într-unul din documentele *Alianței Civice*, „un stat de drept nu poate fi edificat în absența unei clase politice responsabile, iar responsabilitatea este în acest caz chiar o formă a moralității”. În ceea ce privește rezolvarea dosarelor revoluției, mineriadelor, ca și deschiderea tuturor arhivelor, ar fi fost și ar fi condiția sine qua non și dovada funcționării corecte a justiției. Dar este foarte greu să preținzi legilor juridice să funcționeze, acolo unde legea morală nu și-a regăsit sensul.

Alianța Civică crede că iluziile instituirii unui stat de drept nu au nicio șansă să devină realitate atâta vreme cât justiția, chiar dacă este independentă de celelalte puteri ale statului, prin unele decizii lasă impresia că nu este independentă de interesele oculte ale unor forțe politice sau mafote. Consiliul Director Național al Alianței Civice își exprimă consternarea și revolta în fața faptului că nu s-au finalizat încă dosarele vinovaților de morții revoluției; că nu s-a început încă instrumentarea juridică a dosarului din 13-15 iunie 1990; că acțiunea justiției împotriva marilor afaceri de corupție este cu atât mai lentă și mai neeficientă cu cât se descoperă mai mulți demnitari implicați în ele.

(Din Declarația de la Mangalia, 5 iulie 1998)

Decembrie 1999

Explicația că nimeni nu se străduiește să găsească acest sens pierdut stă, pe de o parte, în faptul că aplicarea acestor legi și criterii ar deranja vechile structuri de putere, care acoperă ca o rețea indestructibilă țara, iar, pe de altă parte, eludarea lor permite interesului personal să aibă prioritate asupra celui de partid, iar celui de partid să aibă prioritate asupra celui național.

De ce, după preluarea puterii, s-a produs o distanțare între Alianța Civică și CDR?

După cum știți, *Alianța Civică* s-a aflat la originea CDR, atât ideatic, cât și organizatoric. Împreună cu *Asociația Foștilor Deținuți Politici* (condusă de Constantin Ticu Dumitrescu), ea a făcut parte din consiliul de conducere al CDR și a fost autoarea celor mai multe dintre proiectele care au dus la câștigarea alegerilor din '96. De fapt, nucleul CDR, care a făcut-o să

supraviețuiască până în '96, au fost AC, AFDPR și Corneliu Coposu, președintele PNȚCD, devenit și președintele Convenției. Spun Corneliu Coposu pentru că el personal, uneori chiar împotriva propriilor colegi de partid, a susținut alături de cele două organizații civice coeziunea și solidaritatea Convenției, în timp ce partidele care o formau (inclusiv PNȚCD) aveau o permanentă spaimă de a nu-și pierde identitatea în favoarea solidarității, uitând că această solidaritate era singura lor șansă de supraviețuire politică. Nu mai vorbesc despre liberalii, atât de divizați, care ba păraseau Convenția și intrau la guvernare alături de PDSR, ba se întorceau spășiți înainte de alegeri. De fapt, partidele din Convenție nu se puteau lipsi de sprijinul *Alianței Civice* și al AFDPR, dar în același timp erau permanent deranjate de radicalitatea acestora, care le interzicea politicianismul.

Așa se face că atunci când, înainte de alegerile din '96, legea (o lege făcută anume pentru a șicana Convenția) cerea înscrierea separată a formațiunilor politice și a celor civice, CDR s-a înscris ca uniune de partide, uitând să se mai înscrie și ca uniune de formațiuni civice. În felul acesta, *Alianța* și AFDPR nu mai făceau parte din CDR în momentul victoriei electorale, care li se datora în cea mai mare măsură. Așa se face că nici AC, nici AFDPR nu au participat la tratativele cu PD dintre cele două tururi de scrutin, tratative în care, în loc să se discute legile reformei

cronologie

în special PRM, sprijină prin declarații incitante anunțata invazie, în speranța unei lovituri de stat prin care să devină posibilă revenirea la putere. Instituțiile statului dau dovada unei derute totale și a incapacității de a apăra ordinea de drept. *Alianța Civică*, împreună cu alte asociații și organizații, au chemat bucureștenii la un *Marș al tăcerii și al solidarizării cu instituțiile statului de drept*, un marș în care solidarizarea cu aceste instituții însemna și obligarea lor implicită de a începe să funcționeze potrivit statutului fiecăreia. Participarea la marș a fost apreciată la 50.000 de persoane. Mitinguri și marșuri asemănătoare au fost organizate de AC și la Timișoara, Arad, Râmnicu Vâlcea.

• 10 febr. – Dezbateri organizată de *Alianța Civică*, *Fundația „Konrad Adenauer”* și *Comisia Națională a României pentru UNESCO*. AC a propus reprezentanților partidelor, prezenți la întâlnire, scrutinul mixt (o combinație între votul uninominal și votul pe listă de partid). „Glisarea accentului electoral înspre definiția persoanei care

reprezintă partidul este un mijloc de a convinge partidele să dea mai multă importanță calității (politice, morale, profesionale) a oamenilor și, în același timp, o metodă de a-i pune pe parlamentari în situația de a răspunde în viitor nu numai în fața partidelor, ci și în fața celor care i-au ales.”

• 18 mai – Într-o scrisoare deschisă către CDR, *Alianța Civică* precizează că nu va reveni în Convenție din cauza lipsei de coerență și a lipsei de voință politică pe care le-a generat nefuncționarea, după alegeri, a Convenției. „Ca și până acum, nu vom obosi să insistăm asupra necesității reformei în toate domeniile, asupra condițiilor și mijloacelor care duc la îndeplinirea ei, ca și asupra convingerii că, în răstimpul care a mai rămas până la alegeri, multe dintre acestea pot fi încă realizate. Chiar nemaifăcând parte din Convenția Democrată, *Alianța Civică* va sprijini punctual persoane și inițiative politice, atunci când ele sunt concordante cu programul său de acțiune și

de idei.”

• 18 iulie – La reuniunea de la Tulcea a Consiliului Național Director al *Alianței Civice* sunt enumerate legile pe care AC le consideră necesare unei reforme morale a clasei politice și a societății în ansamblul ei: legi drastice împotriva corupției și reglementări care să oprească amestecul dintre politică și afaceri, *Statutul funcționarului public, Legea răspunderii ministeriale, Legea accesului la dosare și a deconspirării fostei Securități, Legea lustrației*, anularea prin lege a condamnărilor politice din anii comunismului, o lege electorală bazată pe sistemul de vot mixt, care ar permite partidelor să promoveze candidații parlamentari cei mai competenți, iar *Alianței Civice* să-i sprijine în mod special pe aceștia.

• 13 sept. – *Alianța Civică* protestează față de anularea, prin *Ordonanța nr. 73/1999*, a unor drepturi dobândite de foștii deținuți și deportați politici prin *Decretul-lege nr. 118/1990*.

• 22 sept. – *Masă rotundă pe problemele proprietății*, organizată de AC. Participă oameni politici și juriști, care analizează motivele și consecințele amânării adoptării unei legi adecvate.

• 6 oct. – În legătură cu intenția ministrului Justiției, d-l Valeriu Stoica, de a iniția un proiect de ordonanță de urgență privind încetarea consecințelor condamnărilor politice și a măsurilor administrative abuzive, AC precizează că anularea numai a consecințelor este inefficientă, un adevărat act de justiție fiind acela al anulării în bloc a condamnărilor în substanța lor, fapt care ar atrage după sine și anularea consecințelor.

• 9 dec. – Ca urmare a numeroaselor demersuri bilaterale făcute după Consiliul Director Național din 18 iulie 1999, *Alianța Civică* reunește pentru prima dată la sediul său patru partide făcând parte sau desprinse din CDR: PNȚCD, PNL, UFD, ANCD, propunându-le să înceteze atacurile reciproce și să găsească o strategie comună de colaborare pre și postelectorală.

care urmau să fie votate de noul parlament, s-a discutat numai celebrul algoritm, iar în următorii ani, PD, partidul deținător al unor importante ministere în guvern, vota în parlament împotriva acestor legi esențiale, alături de opoziția din care nu de mult se desprinsese.

De altfel – în lipsa d-lui Coposu și a organizațiilor civice – CDR a încetat practic să funcționeze, înlocuită de rizibilele „cocopo” și „cocopa”, iar *Alianța Civică*, după mai multe apeluri și atenționări asupra dezastrului evident care se apropia, și-a anunțat autosuspendarea din CDR, punând cu tristețe punct unei impresionante istorii a solidarității.

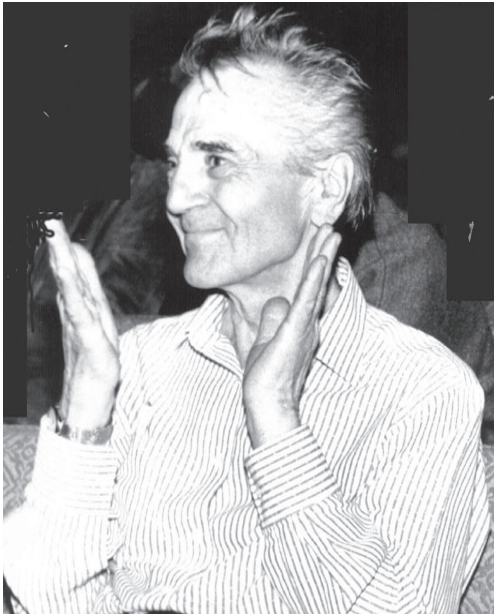
La Convenția Democrată, 1992

Cum vi s-a părut retragerea lui Emil Constantinescu?

Dezastruoasă. Chiar dacă celebra mărturisire de la sfârșitul mandatului (*M-au învins structurile securiste*) era o concluzie logică și previzibilă în lipsa unei legi a lustrației, ea nu putea fi considerată o scuză într-un moment în care retragerea – făcută publică fără prevenirea partidelor din coaliție – a echivalat cu lăsarea a cel puțin jumătate din electorat fără subiect al votului, declanșând detașarea de politic a unei bune părți a populației, care, într-o mare măsură, mai persistă și acum. A luat hotărârea într-un moment de deprimare, atunci când, aflând de întâlnirea secretă de la Paris dintre Adrian Năstase și Valeriu Stoica a înțeles că liberalii au trecut de partea cealaltă. Dar un președinte nu are dreptul la crize de depresiune, așa cum căpitanul unui vas în pericol nu îl părăsește primul.

Alianța Civică s-a preocupat de refacerea efectivă a țesutului social distrus în comunism. Precizați și comentați câteva direcții de acțiune. Care vi se pare cea mai de succes? Câte dintre obiectivele Alianței Civice s-au îndeplinit?

Dacă ar fi să dau un răspuns optimist, aş spune că principalul obiectiv îndeplinit este realizarea integrării euroatlantice. Fără să fie incorect, acest răspuns ar fi însă inexact, pentru că pe noi ne interesa realizarea statului de drept și doar apoi integrarea, a cărei condiție era acesta, în timp ce, în realitate, am fost primiți în marea și tot mai complicata familie europeană cu lecțiile nefăcute, dar transformate în forme umplute cu un conținut de sens contrar. Și totuși, fără alternanța la putere realizată cu sprijinul Alianței, integrarea nu ar fi fost posibilă și n-ar fi fost exclus să rămânem atârnați de granița CSI. Pe de altă parte, mitingurile, marșurile, apelurile, protestele, declarațiile *Alianței Civice* au învățat societatea românească să spună NU („Învățați să spuneți Nu“ se cânta încă utopic în Piața Universității) și au reprezentat o adevărată școală a societății civile. Dar cred că demersul cel mai profund și cu urmările cele mai perene în societatea românească îl reprezintă resuscitarea memoriei colective prin *Memorialul de la Sighet*. Proiectul primului memorial al victimelor

Georghe Arvunescu, secretar general al AC între 1993–2001

comunismului din lume, înaintat *Consiliului Europei* de *Alianța Civică* în urmă cu aproape 18 ani, pe când România nu era încă, din cauza mineriadelor, nici măcar membră a *Consiliului Europei*, este nu numai un proiect de importanță internațională, ci și un drum spre viitor prin descoperirea trecutului și a reziduurilor lui din prezent.

Distanțarea dvs. de politică s-a produs după 1999. Cum a fost atunci?

Eșecul guvernării CDR și revenirea la putere a forțelor postcomuniste prin marea cacialma a alegerilor din 2000 m-au convins că, pentru ca lucrurile să se schimbe cu adevărat în domeniul politic, ele trebuie să se schimbe în cel al mentalităților și al educației, iar educația începe prin redescoperirea memoriei (*A învăța înseamnă a-ți aminti*, spune Aristotel). Astfel, tot ce a fost zadarnic și perisabil în eforturile *Alianței Civice* a devenit ctitorie trainică în muzeul și școala de la Sighet. Adolescenții care își descoperă rădăcinile în cutremurătoarele suferințe ale distrugerii vechilor libertăți și idealuri vor putea forma în viitor o altfel de clasă politică. Este o nouă ștachetă înaltă și poate o nouă iluzie. Oricum, cea mai frumoasă dintre Româniile posibile n-a existat încă.

Interviu realizat de RODICA PALADE

cronologie

2000

- 10 ian. – A doua întâlnire PNȚCD, PNL, UFD, ANCD, la sediul AC. Se cade de acord asupra conjugării eforturilor în vederea aplicării corecte a legilor esențiale deja votate (*Legea proprietății funciare, Legea accesului la dosare și a deconspirării Securității*), ca și pentru adoptarea *Legii caselor naționalizate* și îmbunătățirea legilor electorale. S-a hotărât, de asemenea, să fie organizate întâlniri bilaterale între partide, având ca scop discutarea unor probleme punctuale și îmbunătățirea relațiilor dintre ele.
- 16 februarie – A treia întâlnire a partidelor de centru-dreapta, mediată de AC. Inițiativa *Alianței Civice* a suscitât reacțiile furioase ale unor reprezentanți de frunte ai PDSR (Ion Iliescu, Ioan Mircea Pașcu). *Alianța Civică*, potrivit lui Ion Iliescu, era o formațiune extremistă, asemenea celor care, în anii '30 (sic!) „fluturau drapelele anticomunismului și anticominternismului“.
- 7 martie – A patra întâlnire la sediul AC.

Participă reprezentanți ai PNȚCD, PNL, UFD, FER și PER. Partidele sunt de acord cu oferta și condițiile *Alianței Civice* și propun, în plus, un cod de conduită pentru alegerile locale. Se hotărăște ca următoarele întâlniri să fie convocate în viitor de către partide și ele vor avea loc la 21 martie, la sediul PNȚCD, și la 4 aprilie, la sediul PNL. Dar, prin faptul că, în urma menținerii deciziei PNL, partidele Convenției candidează pe liste separate, impresia este că rezultatele runde de întâlniri rămân aproape formale.

- 8 martie – Un grup important de membri ai AC participă la lucrările Camerelor reunite, în semn de solidaritate cu Șerban Rădulescu-Zoner, aflat în grevă parlamentară pentru urgentarea votării componenței *Colegiului CNSAS*. Totodată, AC a făcut demersuri către președinții partidelor din CDR pentru a interveni în vederea includerii *CNSAS* în bugetul anului 2000, astfel încât verificarea candidaților să poată funcționa încă înainte de alegeri.

- 17 aprilie – După ședința în care parlamentarii și-au votat majorarea salariilor, pentru ca ulterior liderii de partide să declare că nu exista această intenție, AC a cerut reluarea nominală a votului. Totodată, AC a revenit asupra solicitării mai vechi de a se legifera un raport decent între salariile cadrelor de conducere și salariile medii (minime), acolo unde retribuirea se face din banii publici, inclusiv în regiile de stat.
- 26 aprilie – În vederea alegerilor din Congresul al VI-lea, candidații pentru Consiliul Național al *Alianței Civice* semnează în fața notarului o declarație că nu au colaborat cu fosta Securitate.
- 6-7 mai – Are loc al VI-lea Congres al *Alianței Civice*. Controversă între Ana Blandiana și președintele Emil Constantinescu, care s-a plâns membrilor Alianței că nu i-au susținut eforturile.
- 17 iulie – Declarație a președintelui Emil Constantinescu prin care anunță că nu va mai participa la alegerile din iarnă. În realitate, gestul urmează unei înțelegeri între

Valeriu Stoica și Adrian Năstase, prin care președintele PNL convine să retragă partidul din Convenție și Coaliție.

- 26 noiembrie-10 decembrie – La alegerile prezidențiale, candidează din partea partidelor de centru dreapta trei candidați: Theodor Stolojan (PNL), Mugur Isărescu (independent susținut de PNȚCD) și Frunda György (UDMR). În urma dispersării voturilor, în finala prezidențială ajung Ion Iliescu și Corneliu Vadim Tudor, acesta din urmă fiind surclasat de președintele PDSR, care, cu 66,83% din voturi, preia conducerea României, într-un al treilea mandat.
- Decembrie – PDSR semnează protocoale de colaborare cu PNL și UDMR.

GABRIEL ANDREESCU

Alianța Civică

(...) *Alianța Civică* s-a născut, într-adevăr, dintr-o amenințare. Și atunci nu este deloc ciudat că ideea ei s-a înfiripat la sfârșitul lui iunie, luna în care cohortele de falși sau adevărați mineri au invadat Bucureștiul într-o izbucnire de ură și violență pe care Europa nu le-a mai cunoscut, într-o astfel de formă, de pe vremea nazismului. În luna iunie au avut loc întâlnirile cu cei amenințați: asociațiile și grupările independente; ziarele incomode; liderii partidelor de opoziție. De la *Pro Europa* din Târgu Mureș până la *Agora* din Iași. De la PNTCD până la ecologiști. S-a testat ceea ce era sau putea fi credibil în lumea noastră invadată de suspiciune. În august devenise evident că miza de fond era societatea

civilă. Pluripartidismul nu are autenticitatea decât pe terenul ei. Strategiile politice artificial legate de jocul de putere pot chiar să împietzeze. În septembrie, organizațiile hotărâte să participe la constituirea Alianței se pusese de acord. Octombrie a fost luna statutelor, a organizării, a precizărilor de fond. Între 26 și 28 octombrie s-a ținut, la Timișoara, Conferința internațională asupra *Democrației și Drepturilor Omului*. După o zi întreagă de dezbateri, seara, se punea la punct, împreună cu inițiatorii din București, Iași și Brașov, experimentul unei conlucrări timișorene. Așa s-a născut, prin implicarea puternicelor structuri civice din oraș, „macheta” unei filiale. Timișoara era, încă o dată, orașul pilot.

Știam cu toții că timpul nu mai aștepta. Pe 7 noiembrie s-a anunțat, cu o publicitate ce ar fi putut părea vanitoasă, constituirea. Pe 9, conferința de presă nu

eliminase, probabil, unele neclarități. Dar pe 15 noiembrie, *Alianța Civică* arătase deja că reprezintă ultima șansă a societății românești.

•

În decembrie am ieșit, de sub comunism, extenuați. A trecut aproape un an. Extenuării i se adaugă sentimentul că am ratat. La lipsa de speranță se răspunde cu hemoragia continuă de valori. În față, o catastrofă economică și rușinea pentru ceea ce am făcut cu noi înșine. Este un moment în care ar trebui să ne întrebăm: de unde venim, unde ne ducem? Va mai fi în stare o mișcare de genul *Alianței Civice* să ne salveze? *Solidaritatea în bine* poate fi, în astfel de condiții, cheia filozofică și metafizică a existenței unui popor.

(fragment din editorialul *Alianța Civică*, revista 22, nr. 45, 23 noiembrie 1990)

LUCIA HOSSU-LONGIN

De veghe

În 16 decembrie 1991, la comemorarea martirilor revoluției de la Timișoara, Ana Blandiana vorbea despre continuarea revoluției, pașnic, dar ferm, până la victoria deplină. Ce înseamnă această victorie? Iată câteva precepte: epurarea guvernului, justiției și procuraturii de cadrele nomenclaturii comuniste. Urmărirea în justiție a celor vinovați din *Ministerul de Interne* și *MaP*N pentru represiunea din decembrie 1989. După doleanța timișorenilor, „*Vrem dreptate pentru morți, nu fotolii pentru hoți*“, democrația nu se putea instala în România fără respectarea drepturilor omului și fără libertatea mediilor de informare, fără adevărul despre revoluție; pledoaria ca la funcția de președinte al țării să nu mai aspire foștii activiști comuniști, pentru că „*președintele României trebuie să fie simbolul despărțirii noastre de comunism*“. Era o idee politică extraordinară continuarea spiritului Timișoarei, din decembrie 1989, idee care se va regăsi în toate documentele Alianței. La primul miting al AC din 21 decembrie 1990, din Piața

Universității, noi, participanții, am fost rugați să purtăm îmbrăcăminte cernită, brasarde negre, flori și lumânări aprinse. Ce deplăngeam noi? Idealurile revoluției trădăte. „*Tineretul a murit, jaurile s-au pricopsit*“, „*Păcat, păcat de sângele vărsat*“. Atunci s-a dat publicității *Carta Alianței Civice*, programul în 24 de puncte al acestui organism reprezentativ al societății românești. Atunci s-a născut devisa Alianței – „*Nu putem reuși decât împreună*“. Valabilă ieri, azi și mâine. Un an mai târziu, în 12 aprilie, în Piața Revoluției, Alianța demonstrează pentru libertate și adevăr la Televiziunea publică, învinovățită pentru daune incalculabile aduse moralei și conștiinței publice. Să ne amintim că, în urmă cu câteva zile, postul național de televiziune îi făcea elogiu lui Constantin Pârvulescu, părintele comunismului românesc, nu pentru atitudinea sa rebelă de la Congresul al XIII-lea, ci pentru consecvența cu care și-a slujit idealurile. Aș vrea să mai evoc o altă comemorare, aceea din 21 decembrie 1993 din Piața Universității, la care au luat parte nu numai *Alianța Civică*, ci și *Liga Studenților* din *Universitatea București*, asociațiile de revoluționari din București, foștii deținuți politici. A fost o manifestare de neuitat, cu același deziderat obsesiv: adevărul despre

represiunea din decembrie 1989. Cât timp Ana Blandiana a condus *Alianța Civică*, această organizație n-a putut fi manevrată, ea a sancționat orice atentat la democrație, s-a aflat în stradă ori de câte ori viața politică o vira spre totalitarism, îndemnând la unire, solidaritate și veghe.

Deși în 30 ianuarie 1990, când s-a retras din Consiliul Frontului Salvării Naționale, Blandiana socotea că locul unui scriitor nu poate fi decât la „*masa lui de scris, o masă care seamănă de mult și va fi nevoită să semene mult timp cu o baricadă*“, totuși nu a părăsit meterezele luptei active. Trecutul rămâne încă actual în România, spunea *Le Figaro* în anii postdecembriști. Aserțiune încă viabilă și astăzi. România nu are încă în spate suportul solid al adevăratelor reforme în economie, în legislație, în justiție, în drepturile omului. Deși defilăm în fiecare decembrie sub Arcul de Triumf, după 20 de ani nu prea avem biruințe, triumfuri. E nevoie mai mult ca oricând de continuarea revoluției. Poate, de o luptă cu armele spiritului, o necapitulare în fața puterii. Orice fel de putere ar fi. Avem nevoie să rămânem **de veghe**, așa cum *Alianța Civică* a stat la temelia democrației două decenii.

MIHAI ȘORA

Ne va salva doar adevărul

(...) Câtă vreme cei ce se află la cârma țării vor măslui adevărul – în primul rând adevărul ultimului an, începând cu sfârșitul lui decembrie și trecând prin ianuarie, prin februarie, prin martie, prin aprilie și mai, și mai ales prin mijlocul lui iunie –, tot răul care s-a înâmplat până acum se va putea întâmpla și de aici înainte. Oricând, dorința societății de a dialoga cu puterea și, în ultimă instanță, de a o controla, așa cum e legitim, va putea fi etichetată drept tentativă de destabilizare și reprimată ca atare. Iată de ce avem atâta nevoie de adevăr și de transparență. Și iată de ce avem nevoie și de o societate civilă bine articulată, coerentă și unită, care să-și poată impune punctul de vedere fără a recurge la violență, pur și simplu pentru că punctul ei de vedere coincide cu interesul general. Primul obiectiv al *Alianței* noastre *Civice* este să trezim și să stimulăm capacitatea de dăruire pentru binele public a tot ce este competență în țara românească. Facem așadar apel la milioanele de compatrioți, atât de înzestrați de la bunul Dumnezeu, să-și pună toată priceperea în serviciul binelui tuturor, cu convingerea că numai în felul acesta va putea fi realizat binele fiecăruia în parte. De această alianță a tuturor competențelor la nivelul societății civile este absolută nevoie la acest viraj, plin de greutate neprevăzute, pe care țara întreagă trebuie să-l ia cu minimum posibil de pierderi, în drumul ei spre economia de piață, în vederea asigurării unui trai omenesc pentru toți împreună și pentru fiecare în parte – și asta într-un viitor destul de apropiat ca să ne putem bucura și noi, cei de față, nu numai urmașii noștri, măcar de unele din roadele lui.

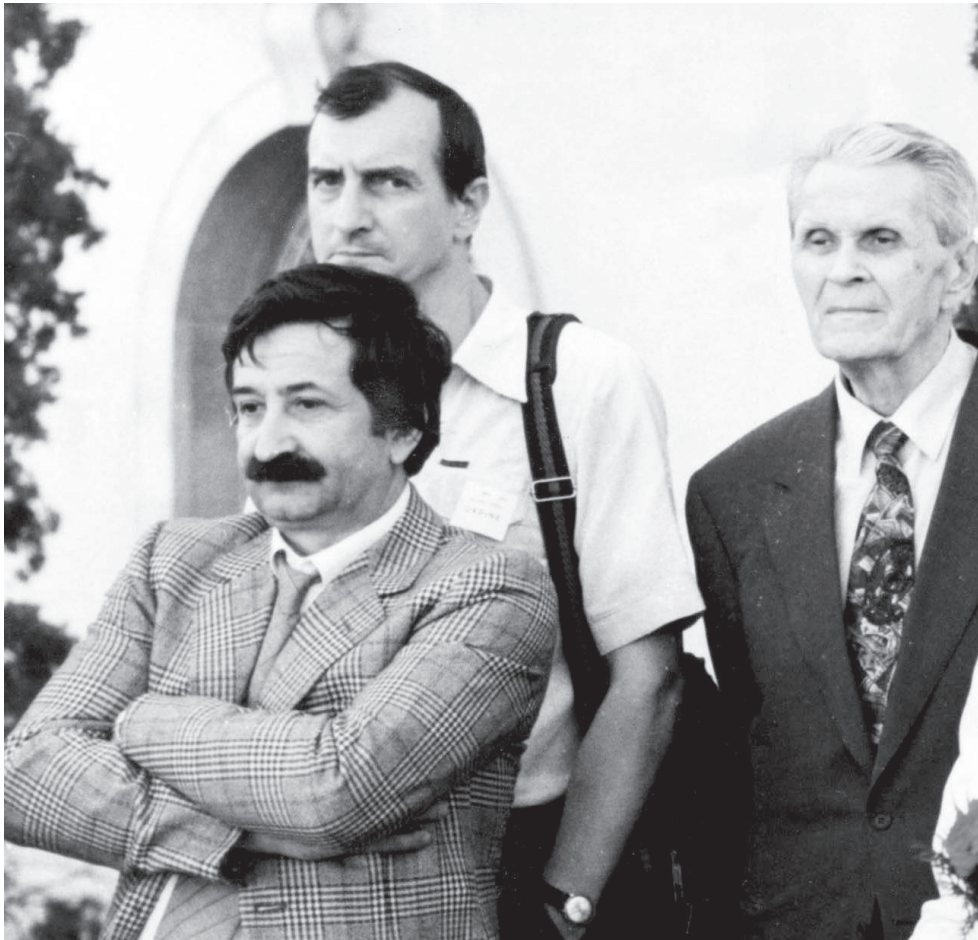
(fragment din articolul apărut în revista 22, nr. 45, 23 noiembrie 1990)

PETRE MIHAI BĂCANU

Consolidarea societății civile

Alianța Civică a apărut într-o perioadă în care societatea românească traversa o criză gravă (poate nu atât de primejdioasă ca cea de acum). Îmi amintesc de acele cozi lungi formate la înscriere, în holul casei lui Remus Mistreanu, din Eremia Grigorescu 10. În sfârșit, speranțele puteau fi coagulate întru consolidarea societății civile și a statului de drept. Era o implicare curățitoare într-un moment în care rinocerizarea era în toi. A fost o însuflețire spre limpezirea confuziei organizate. În 1990 recunoșteam că în tot ceea ce făceam era și politică, dar Alianța trebuia să rămână de natură civică. „Numai în condițiile în care nu există o alternativă ne vom asuma răspunderi politice” – declarăm în 1990. Marea greșală a fost crearea Partidului Alianței Civice în 1991. Organizația-mamă a intrat în divergență cu copilul său. PAC nu avea să devină „un moment istoric” – cum apărea în unele declarații. Apoi am trăit cu convingerea că partidele democratice pot avea strategii comune. Nu făceam opoziție deghizată, nu eram apolitici, ne luptam cu

determinare. Arma *Alianței Civice* era denunțarea încetinelii reformelor, denunțarea corupției și abuzurilor. Ne împotriveam celor care împiedicau lustrăția. Cu toate decepțiile, n-am să regret niciodată că m-am implicat în AC. Marea sa realizare a fost *alternanța la guvernare*, cu toate că CDR urma să devină campioana ocaziilor pierdute. Nu era nici o solidaritate exaltată. Am încercat să echilibrăm spectrul politic, am derulat o sumedenie de programe de educație civică. La un moment dat, ne-am confruntat cu un discurs în pustiu. Aveam impresia că eram pe post de cârje. Când bolnavul s-a mai înzdrăvenit – le-a aruncat. Se spune că AC a pierdut. Poate. Important a fost că n-a abandonat niciodată atitudinea combativă. Când îmi amintesc de miile de acțiuni ale AC, din acești 20 de ani, pot spune că AC n-a pierdut. La 20 de ani de la înființarea AC, societatea civilă este tot neconsolidată.

Vara 1992, Timișoara

Aud aceleași acuzații, cu „lovitura de stat”, ca la recentul miting sindical. Mă întreb cum poate fi acum consolidată societatea civilă. Ce mai poate deveni nădejdea românilor atinși de sărăcie endemică? Acum s-a intrat într-o altă fază: acceptarea la rezistență. Poate mai mult ca în 1990, forțele guvernamentale trebuie supuse supravegherii critice din partea societății civile. Acum, când România se află nu numai în criză economică, ci stagnează, regresează. Poate apare o altă Alianță Civică.

NICOLAE CONSTANTINESCU

Alianța Civică – între vis și realitate

Alianța Civică a apărut din nevoia pe care am simțit-o în mod acut de a fi împreună pentru încercarea Don Quijote, adică de a ne lupta și a birui un sistem care ne alterase și ne strivise demnitatea, pe care-l consideram de nezdrunțat,

care-și crease nenumărate pârgii de autoalimentare. La scurt timp după evenimentele din decembrie 1989, a fost clară pentru toată lumea confiscarea momentului de grație care ne unise în mod miraculos și înlocuirea acestei stări cu răzbunare, cu umilire, cu denigrare. Dacă „*întinarea idealurilor socialiste*” a făcut-o Ceaușescu, zbuciumul social din primăvara și vara lui 1990 „întinase” idealurile „democrației originale” oferită țării de același Ion Iliescu. Or, această atitudine nepartizană cu politica „luminată” a CPUN-FSN o arătase Piața Universității, prima manifestare publică de proporții care satirizase comunismul și pe slujitorii lui într-un fel nemaîntâlnit până atunci: prin cântece, cu zâmbetul pe buze, cu fața destinsă, cu oameni necunoscuți care se îmbrățișau cerând cu toții revenirea la normalitate: stat de drept, televiziune liberă, respectul individului. Era prea mult! Paharul răbdării se umpluse! Și atunci, de la tovarășul milițian devenit domn polițist

al AC și să-l susțină prin acțiuni ferme în parlament. Din păcate, conducerea PAC a abandonat destul de repede programul propus de AC, a urmat o politică neoliberală și s-a dizolvat în PNL. Privind retrospectiv acești ultimi 20 de ani, consider că principala greșală pe care am făcut-o a fost ușurința cu care am abandonat principiile, scontând pe niște victorii pasagere, lipsite de soliditate. Oricum, faptul că astăzi putem judeca, aprecia și învăța din evenimente petrecute acum 20 de ani se datorează și *Alianței Civice* și neobosiților ei voluntari, care au încercat să se lupte cu un sistem represiv pe care, chiar dacă nu l-au biruit, cel puțin l-au zdrunțat.

NICOLAE PRELIPCEANU

Credeam

Credeam că lumea se va transforma în bine. Că n-o să mai auzim niciodată de regimul comunist ca de o fericire pierdută. Credeam că toți cetățenii României sunt, dacă nu fericiți, măcar mulțumiți să fie liberi și să poată alege singuri pe cine cred ei că trebuie să ne guverneze. Credeam că n-o să mai trebuiască să-i explici cuiva, și acesta să nu creadă, că e mai bine să nu ai un dictator-tâțuc deasupra capului. Nu, pardon, deasupra capului e sabia lui, cu care capul plecat nu-l taie. El și ai lui sunt pe gâtul tău, cocoțați și ținându-te bine cu capul în jos. Într-o poziție din care nu poți să vezi nici ce zăreau înlănțuiții ăia ai lui Platon, în peștera celebră. Că, dacă ești cu capul aproape lipit de pământ, ochii tăi nu mai disting nici umbrele. Credeam că n-o să mai auzim „*noi muncim, nu gândim*” și când „gândeau”, să fie cu gura altora, care le „implementaseră” „ideea” „*moarte intelectualilor*” sau „ideea” că „*ei s-au demascat singuri*” și câte și mai câte asemenea „idei” înălțătoare – nu-i așa? – cam ca discursurile dictatorului de care credeam că scăpasem. Credeam că societatea românească o să nască o adevărată societate civilă, care să reacționeze la toate încercările politicianilor de a mai ciupi din drepturile cetățenilor. Credeam că n-o să mai vedem majorități zdrobitoare la vot pentru foști aparatcici comuniști. Credeam că oamenii vor fi în stare să dialogheze calmi și interesați de adevăr, că n-or să-și mai dea în cap unii altora pentru că nu țin toți cu Iliescu și ai lui. Credeam în posibilitatea unei clase politice eliberate de „învățăturile” securistice și activiste, credeam în partide curate, care să urmărească interesul național înainte de toate. Credeam că nenorocirea „*anilor-lumină*” ne-a învățat pe toți ce să nu mai facem, ce să ocolim, pentru ca anii care urmau să nu mai semene cu cei care trecuseră, credeam noi, pentru totdeauna. Credeam că a fost o revoluție autentică și că societatea românească va fi reformată din temelii, adică din mentalități. Credeam multe atunci, la 15 noiembrie 1990, când peste o sută de mii de oameni au ieșit în stradă, manifestând împotriva resurecției securiștilor și a activiștilor, împotriva direcției în care partidul lui Ion Iliescu împingea țara, cu largul concurs al – nu-i așa? – maselor. Credeam că toate astea vor intra în mentalitatea oamenilor, politici sau simpli alegători, în fond tot politici și aceștia, chiar fără voie, sau măcar în mintea celor cu care ne întâlneam la dialogurile *Alianței Civice*.

ION MĂNUCU

Romantism și pragmatism

În iunie '90, când trenurile cu mineri se pregăteau să vină spre București, eu am decis să fie oprite în stația Petroșani. Eu eram un fel de IR al CFR. Mi-au desfăcut contractul de muncă, pentru așa-numite abateri de la siguranța circulației, dar au fost obligați să mă reprimească după 6 luni. În noiembrie am participat la mitingul din București, am luat legătura cu organizatorii, am făcut cererea de intrare în AC și apoi am făcut o filială locală pentru Dolj. După Marian Munteanu, Consiliul de Coordonare provizoriu de atunci al AC m-a ales președinte, pentru o perioadă de un an-doi, până la Congres. Conducerea AC se

format din AC, din întâmplare sau intenționat, s-a rupt totalmente de AC, nemaipăstrând nici un element comun. Ar fi fost de dorit ca cele două entități să comunice, conducerile trebuiau să fie întrepătrunse. Partidul era necesar, pentru că cele două partide istorice, PNȚCD și PNL, nu umpleau necesitatea de schimbare; era nevoie ca PAC să participe la alegeri, dar numai acolo unde partidele istorice nu aveau candidați. Au mai fost și minusuri individuale. De exemplu, romantismul revoluționar durează un timp, după care ești obligat să te ocupi de problemele tale egoiste, personale, prozaice – familie, avere, administrație ș.a.m.d. Pe de altă parte, ați văzut că orice om are un preț, care poate să fie material, de poziție socială etc. și atunci se produc alunecările de rigoare. Fără a da nume. Societatea noastră românească este diversă și, spre deosebire de nemți, mai avem zicala că „se poate și așa“.

și un xerox. Când mai primeam cafea, le duceam cafea, că acolo s-au băut tone de cafea. Când au început să se facă înscrieri în AC (era și în *România liberă* un cupon), Remus mi-a dat jumătate din cupoane, aproape un sac întreg, mii de cupoane sosite. Eu am luat cupoanele, m-am dus la un prieten și le-am trecut pe calculator. Am făcut un program, le-am înregistrat și rezultatele le-am transmis d-lui Romulus Rusan. Am lucrat la înregistrare două-trei săptămâni și tot veneau oameni. Lumea era foarte entuziasmată că e o mișcare apolitică, asta le-a plăcut mai ales. Eu cred că AC și-a împlinit menirea, pentru că fără ea nu se făcea schimbarea în '96. Eu am lucrat și pentru alegerile din '92, tot la calculator. Cei de la putere au acceptat să se numere în paralel voturile, în '92, și atunci puterea fesenistă a pierdut toate primăriile în București. Fiecare sector avea câte un calculator alături de cineva de la Alianță,

pus o masă și acolo se făceau înscrierile. În primele luni cred că treceau prin casă sute de persoane. Iar gestul cel mai frumos mi s-a părut când am strâns bani pentru greva de la Timișoara. S-a dat un comunicat verbal la sediu și am anunțat că strângem bani pentru cei de acolo. S-a strâns un milion și ceva, imens pentru atunci, și s-a pus problema cum trimitem banii, că fiecare avea rețineri. S-a oferit Florin Iaru, căruia i-am dat o valiză, am umplut-o cu bani și am trimis-o la Timișoara.

Familia se restrânsese de când casa devenise sediul AC. Copiii erau la școală. Unul a fost exmatriculat, au fost bătuți pe stradă pentru că „taică-tu umblă cu tâmpenii“. Mie mi-au desfăcut contractul de muncă imediat, că lipsesc, motivele alea vechi, conform articolului nu știu care, nici nu mă interesa.

AC a stat în casa mea până când s-a hotărât Nicolae Manolescu să facă Partidul Alianța Civică. Eu le-am spus de la început să nu facem ca FSN și să ne transformăm în partid. Ei, și surpriza am avut-o când s-au hotărât să se transforme în partid și atunci eu am spus că nu mai pot să dau față cu oamenii pentru că le-am promis că nu ne transformăm în partid.

În perioada în care a fost Marian Munteanu președinte al AC, el nu-și prea dădea interesul. Dar când a fost d-l Mihai Șora, el venea ca la serviciu dimineața la 8 și pleca seara târziu. Veneau persoanele și se înscriau, cereau detalii, a venit și ambasadorul Angliei. Primeam telefoane pentru donații, cu aparatură, din partea ambasadelor, a persoanelor fizice. Era imposibil, nu puteai singur face față problemelor care erau. Securiștii se tot schimbau, observau tot. După ce a plecat AC de la mine, mi-au și spus. Bineînțeles că veneau și mulți provocatori. A venit unul cu propunerea să facă un serviciu secret al Alianței. I-am spus: „*vezi-ți domne de treabă*“. Și m-a întrebat: „*Dar cu cât te plătesc ăștia de nu vrei?*“. „*Nu mă plătesc*.“ „*Păi, dacă ai fi la noi – zice – în Elveția ai sta și tu, și familia ta în vacanță*.“

La mitingul AC din 15 noiembrie, l-am întrebat pe Băcanu: „*Și stație...?*“ „*N-avem stație*.“ Au venit două microbuze din partea lui Petre Roman, care s-au oferit să ne facă sonorizarea la miting. Eu am luat legătura cu niște băieți care erau ingineri de sunet la formații de muzică ușoară. Nu știu ce voia Roman să facă. Să saboteze, bineînțeles. Eram complet descoperiți, nu aveam nimic. Cumpărasem eu pe timpuri un val de pânză pentru cearceafuri și l-am dus ca să avem pe ce să scriem lozincile. Au tăiat-o și au făcut lozinci băieții care erau de la Piața Universității, enorm de mulți. Când au venit minerii, în iunie, Miron Mitrea a trimis șoferii, ca să vezi ce înseamnă viața... Mitrea era la vremea aia cu syndicatele și era de bine. A trimis șoferii cu basculantele ca să înconjoare casa, pentru că minerii voiau să-mi dea foc.

Au fost promisiuni ca pe casa mea din Eremia Grigorescu să fie o plăcuță pe care să scrie că acolo a fost primul sediu al AC. Dar când a ajuns d-l Constantinescu președinte s-a uitat tot.

Supliment apărut cu sprijinul
Academiei Civice și
al Grupului pentru Dialog Social

Responsabili de proiect: Rodica Palade;
Responsabil de număr: Răzvan Brăileanu;
Tehnoredactare: Nicolae Rusu
Corectură: Mara Ștefan, Bernard Noghiu;
Secretariat: Cristina Spătărelu;
Contabilitate: Iulia Todie.

Piața Universității, locul de unde a pornit Alianța Civică

întâlnea săptămânal la București, puneam la punct toată activitatea pentru perioada următoare și făceam analiza a ce s-a făcut. În felul acesta s-a organizat și adunarea de la Sibiu.

La Craiova am avut activități de dezvoltare a Alianței: aveam întâlniri în localitățile din împrejurimi – Băilești, Calafat și, bineînțeles, la Craiova. Problemele discutate în general erau civice, ale societății românești așa cum ieșise după revoluție. Era o emulație civică, în sensul că se căutau oameni, soluții, formule... AC a fost puternic implicată în chestiunile politice ale țării, mai ales că ea a făcut parte și din Forumul Democratic Antitotalitar și ulterior din Convenția Democratică.

În '92 și '96 am fost efectiv elementul de legătură dintre cele două formații, PNȚCD și PNL, și prin poziția noastră față de cele două partide am reușit să facem liste comune și echilibrate, în Craiova mai ales, unde eram puternic implicați. La Craiova, din 5 senatori 2 erau ai CDR și din 11 deputați cam 5 erau din Convenție. De asemenea, am supravegheat alegerile în secțiile de votare. Am organizat câteva mitinguri ale AC în Craiova și, mai târziu, i-am primit tot aici pe Regele Mihai și Regina Ana.

Parțial, AC și-a atins scopurile. Dar cred că au tras-o înapoi câteva lucruri: participarea AC în Convenția Democratică a fost un element pozitiv, dar, odată cu intrarea la guvernare a Convenției, Alianța ar fi trebuit să-și păstreze menirea inițială, adică cea de supraveghere a guvernării, și, de aceea, AC ar fi trebuit să iasă imediat după ce Convenția a câștigat alegerile. Un alt minus al AC a fost modul de funcționare. Alianța trebuia să fie organizată oarecum ca un partid politic și, din păcate, Partidul Alianței Civice,

MIHAI ZAMFIRESCU

Înscrieri pe calculator

Mergeam în Piața Universității și cu copilul meu înainte să se nască și după ce s-a născut, în mai. În Piața Universității, la început se făcea o proiecție cu un proiector de la Ambasada Franței sau a Germaniei. Se povestea despre Ceaușescu, despre oamenii din jurul lui. Apăreau Iliescu, Petre Roman. Iliescu, nu știu dacă personal, a trimis vorbă la ambasadă că nu se poate ca un stat străin să se amestece „în treburile interne“ etc. Și au trebuit să și-l ia. Și atunci m-am întâlnit cu d-l Mihai Oroveanu în Piața Universității. Și i-am zis: „*Noi avem la Școala Germană un proiector, încă nu l-am desfăcut, puteți să-l folosiți o vreme*“. Așa au continuat proiecțiile. D-l Oroveanu a avut grijă să-l ascundă în fiecare zi.

Auzisem că se țin întâlniri la d-l Remus Mistreanu acasă și am mers și eu. În hol, era o masă imensă la care stăteau zeci de persoane care își spuneau părerea. Unii erau foarte porniți împotriva lucrurilor care se petreceau, alții ziceau că e bine totuși că putem să stăm de vorbă. Alții veneau foarte speriați acolo, numai băgau nasul și fugeau. M-am dus la Remus și l-am întrebat cu ce să-l ajut. Și mi-a zis: vine lume aici, are nevoie de hârtii. Am zis: bun. Școala Germană, la care eram director, primise din donații lucruri pentru bunul mers al activității. M-am gândit că bunul mers al școlii înseamnă și bunul mers al țării, și atunci am dus hârtie, am tras la xerox, parcă le-am dat

asigurându-se numărătoarea paralelă. La primul tur au dat voie să numere în paralel, dar la al doilea tur n-au mai acceptat. A fost primul semn că lucrurile se pot schimba. În '96 mișcarea a fost și mai puternică. Între timp veniseră calculatoare destule din străinătate și pentru Alianță și s-a putut face numărătoarea paralelă.

Eu am destui prieteni în a căror părere am încredere, dar nu știu dacă lumea s-ar mai arunca în politică ca înainte, pentru că dezamăgirea e foarte mare. Sigur, o să pornească la un moment dat încă o mișcare civică, nu se poate fără. Cei care sunt în politică, în afară de câteva foarte mici excepții, majoritatea se gândesc la ei, și nu la binele celorlalți. Și nu există sancțiune.

REMUS MISTREANU

Str. Eremia Grigorescu, 10

Horia Bernea mi-a spus că urma să se facă *Alianța Civică*, dar nu există loc de sediu. Eu, ca și Horia, aveam în familie 45 de ani de condamnări de pușcărie comunistă. Ne-am gândit să facem ceva pentru cei care au stat în pușcăriile comuniste. Și am zis: pun eu casa la dispoziție. Și așa, cu Petre Mihai Băcanu, cu Ticu Dumitrescu, am „stabilit“ sediul AC la mine acasă. Sufrageria a devenit sala de consiliu și ședințele se petreceau acolo, unde i-am cunoscut pe toți. Camerele celelalte au rămas de locuit. Mai aveam un hol mare de 36 m.p., de care prima dată când au venit oamenii s-au speriat, pentru că era o barcă în hol. Am scos barca afară, am